

EU's grønne giv og handlingsplan for bærekraftig finans:

Hva bør ansatte, investorer og
forbrukere vite?

Redaksjon:

Anders Bjartnes (ansvarlig redaktør)

Anne Jortveit (redaktør)

Olav Anders Øvrebø

Ansvarlig utgiver:

Norsk klimastiftelse

Design | **Haltenbanken / Håvar Skaugen**

Illustrasjoner | **Haltenbanken**

Takk til samarbeidspartner **Nanna Ringstad** (Finansforbundet) og til referansegruppen til prosjektet EUs Green Deal, klimarisiko og finansmarkedet: Hva bør ansatte, investorer og kunder vite? Referansegruppens medlemmer: **Agnethe Brown Erland** (SpareBank 1 SR-Bank), **Agathe Bryde Schjetlein** (Finans Norge), **Øyvind Karlsen** (Helgeland Sparebank), **Arne Fredrik Håstein** (Finansforbundet), **Kristine Falkgård** (Cultura Bank), **Andreas Lowzow** (Schjødt), **Hilde Holdhus** (Sarsia Seed Management AS) og **Jorge Jensen** (Forbrukerrådet).

Vi takker Finansforbundet for samarbeidet og Finansmarkedsfondet for økonomisk støtte.

finans
FORBUNDET

FINANSMARKEDSFONDET

Innhold

- 3 | Nye EU-regler om bærekraft er viktig å sette seg inn i
- 4 | EUs grønne giv: – Politikerne er for en gangs skyld i forkant
- 8 | EU-taksonomiens miljømål
- 9 | Kommisjonen utsetter avgjørelsen om gass og atomkraft er bærekraftig
- 10 | Ti ting du bør vite om EUs taksonomi og handlingsplan for bærekraftig finans
- 18 | – «Grønn» olje og gass er uforenlig med EUs taksonomi
- 20 | Nye EU-regler: Nå skal kundenes bærekraftpreferanser kartlegges
- 22 | – EUs taksonomi bra for forbrukerne og klimaet
- 26 | Det grønne skiftet: Hvordan finansiere den store oppskaleringen?
- 30 | Grønnvasking av fond: Humpete start for EUs nye regler
- 33 | Klimaendringer vil koste EU nær et halvt oljefond i året
- 34 | Svært få ansatte i finans synes de kan nok til å ta opp klimarisiko og bærekraft med kunder
- 37 | – Taksonomien krever kompetanseløft for ansatte i finansnæringen

Nye EU-regler om bærekraft er viktig å sette seg inn i

I mai 2021 ga Det internasjonale energibyrået (IEA) ut rapporten *Net Zero by 2050*. Der kommer det frem at de årlige investeringene i utslippsfri energi innen 2030 må øke til 5000 milliarder dollar årlig hvis verden skal være på kurs mot netto null i 2050.

Det offentlige kan ikke klare denne jobben alene. EU har derfor lansert vekststrategien *Green Deal*. Den skal transformere EU til en konkurranse-dyktig økonomi med null utslipp og null uttak av ikke-fornybare naturressurser – innen 2050.

For å sette strategien ut i livet har EU blant mye annet utarbeidet en handlingsplan for bærekraftig finans. Den skal gjelde for alle EØS-medlemmer – og dermed også Norge. Som en oppfølging av dette vedtok Stortinget 17. desember 2021 *Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer*. Det siste er det som kalles taksonomien, den innebærer at økonomisk aktivitet skal klassifiseres slik at for eksempel investorer og långivere vet om en eiendel i praksis er miljømessig bærekraftig eller ikke.

– Systemet vil gjøre det lettere for investorer å sammenligne investeringer og kan redusere risikoen for grønnvasking, sa finansminister Trygve Slagsvold Vedum (Sp) da han argumenterte for den nye loven under behandlingen i Stortinget.

Taksonomien og kravet om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon får stor betydning ikke minst for finansnæringen, men også på sikt for forbrukerne. For å bidra med saklig informasjon om dette komplekse temaet startet Norsk klimastiftelse og Finansforbundet i januar 2021 prosjektet EUs Green Deal, klimarisiko og finansmarkedet: Hva bør ansatte, investorer og kunder vite? Prosjektet støttes økonomisk av Finansmarkedsfondet.

Denne rapporten er del av dette informasjonsprosjektet. Mange av artiklene har i 2021 blitt publisert under vignetten #Klimaogfinans på Energi og Klima, som er Norsk klimastiftelses nettavis.

Norsk klimastiftelse takker alle bidragsyterne som har stilt opp for å dele kunnskap og vurderinger. Vi vil også takke Finansforbundet for det gode samarbeidet og Finansmarkedsfondet som har gjort det mulig for oss å utføre journalistisk arbeid om et stadig viktigere tema.

Anne Jortveit
Nestleder i Norsk klimastiftelse
og redaktør for rapporten

→
– Omstillingen til en lavutslippsøkonomi vil kreve store investeringer, og også privat kapital må bidra til reduksjon av klimagassutslipp, sa finansminister Trygve Slagsvold Vedum da Stortinget rett før jul 2021 behandlet og vedtok *Lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer*.

EUs grønne giv: – Politikerne er for en gangs skyld i forkant

Fra pandemi til prissjokk på energi – EU har så langt klart å holde fast ved sin grønne storsatsing. Den hardeste delen av jobben gjenstår.

Det er bare to år siden, men virker som en evighet. I desember 2019 presenterte EU-kommisjonens nyvalgte president Ursula von der Leyen det store prosjektet for de neste fem årene: European Green Deal, på norsk kalt EUs grønne giv. En plan for hvordan Europa skulle ta en lederposisjon i den grønne omstillingen og styre samfunnet mot en lavutslippsfremtid, uten å ofre vekst og velstand.

Tre måneder senere stengte Europa ned, og hele EU-samarbeidet ble kastet ut i en av sine dypeste kriser.

Det var lett å tenke seg at den grønne given ville følge med i dragsuget, men det skjedde ikke. Kommisjonen holdt fast ved prosjektet og tidsplanen, og foreslo våren 2020 en klimalov som forankrer det store, langsiktige målet om netto nullutslipp i EU innen 2050.

Når lederne fikk summet seg, så noen av dem at krisen åpnet uante muligheter. Frankrike og Tyskland fikk sommeren 2020 de andre landene med seg på å opprette et stort fond for gjenoppbygging av økonomien, finansiert av gjeld tatt opp i fellesskap – utenkelig før krisen. Og en hoveddel av pengene skal gå til den grønne omstillingen. I annet halvår 2021 har de første utbetalingene nådd medlemslandene.

For å ha sjanse til å nå det langsiktige klimamålet, må utslippskuttene skje raskere. Våren 2021 vedtok EU-landene og Europaparlamentet klimaloven og det nye målet for 2030: 55 prosent utslippskutt.

Hele EUs arsenal av virkemidler må tas i bruk for å klare denne oppgaven, og sommeren 2021 la Kommisjonen frem en stor pakke med lovforslag. Kjernen er en skjerping og utvidelse av EUs kvotemarked. Pakken, kalt «Fit for 55», behandles nå i Rådet og Parlamentet, en prosess som kan ta et par år.

Prissjokket – et grønt svar?

«Fit for 55»-pakken var bare så vidt presentert da den grønne given ble satt på sin neste prøve. Høsten 2021 steg prisene på gass og elektrisitet til

rekordnivåer, et prissjokk som rammet både næringslivet og folks privatøkonomi. I offentlig debatt ble «Fit for 55»-forslagene overskygget av de økte energiprisene.

På oppdrag fra Parlamentet og medlemslandene utarbeidet Kommisjonen en «verktøykasse» mot de høye prisene. Tiltakene er i tråd med den grønne given – Kommisjonen peker blant annet på behovet for å øke investeringene i fornybar energi, og tettere integrering av det indre markedet for strøm.

– Energiprishoppet ga et veldig trykk på Green Deal, men Kommisjonen har stått støtt på at Green Deal ikke er problemet – tvert imot, det er løsningen, sier direktør i Statnett Tor Eigil Hodne. Han har ansvar for samfunnskontakt i Europa.

Prissjokket er en type utfordring EUs grønne giv vil møte flere av. Annika Hedberg, senioranalytiker i tankesmien European Policy Centre, peker på at politiske ledere har en viktig rolle å spille når det gjelder å mobilisere støtte i offentligheten til det store omstillingsprosjektet. Det synes også i prissjokk-debatten.

– Noen sier at det er dette som skjer når vi har ambisiøse klimatiltak. Andre fremholder at økningen i energipriser heller bør anspore oss til å akselerere energiomstillingen. Jeg er glad for å se så mye diskusjon om driverne bak dette og erkjennelse av at prisøkningene ikke er drevet av klimatiltak, men særlig av vår avhengighet av fossil energi, sier Hedberg.

Det er viktig å ta diskusjonen nå om hvorfor Europa så sårt trenger omstillingen til ren energi, mener hun.

– For forbrukere vil investeringer i energieffektivisering og fornybar energi gi lavere strømpriser og bedre energisikkerhet. Det er absolutt en positiv historie som kan fortelles, sier hun.

TEKST

Olav Anders Øvrebø
Redaktør i Energi og
Klima

→
Vedlikehold på vindturbin i Bernsdorf i den tyske delstaten Sachsen. Tyskland og EU må investere stort i energiomstilling det neste tiåret.

.....
FOTO: JAN WOITAS/AP

Siden den grønne given har vist seg motstandsdyktig, er det nå grunn til større optimisme om at den vil lykkes? Det er fortsatt for mye som er usikkert til at det er mulig å konkludere, mener Hedberg. Hun viser til reformen av EUs landbrukspolitikk som mangler ambisiøse klimatiltak, pengene i gjenreisingsfondet som må brukes på rett måte før vi vet om det blir en suksess, og de politiske forhandlingene om «Fit for 55»-pakken.

– Alt i alt er det en erkjennelse blant beslutningstakere om at det haster, at vi må gjøre mer. Det jeg frykter, er at mange nasjonale politikere og ledere likevel heller utsetter beslutninger enn å handle proaktivt. Vi hører ikke nok positive fortellinger på regionalt og nasjonalt nivå om at vi ønsker å gå i front på løsninger som det er desperat behov for både innen- og utenfor EU, sier Hedberg.

– Taksonomien er alfabetet

Prissjokket peker frem mot det som med stor sannsynlighet vil prege debatten om den grønne given utover 2020-tallet: Økonomi og investeringer. Betydelige midler, så mye som 350 milliarder euro ekstra hvert år mot 2030, må sluses til investeringer for at klimamålene skal nås.

Så gitt at «Fit for 55»-pakken bringes noenlunde

helskinnet gjennom den politiske behandlingen, har da EU rammeverket og virkemidlene på plass for å mobilisere investeringer både fra offentlig sektor og bedrifter? En stor andel må komme fra næringslivet.

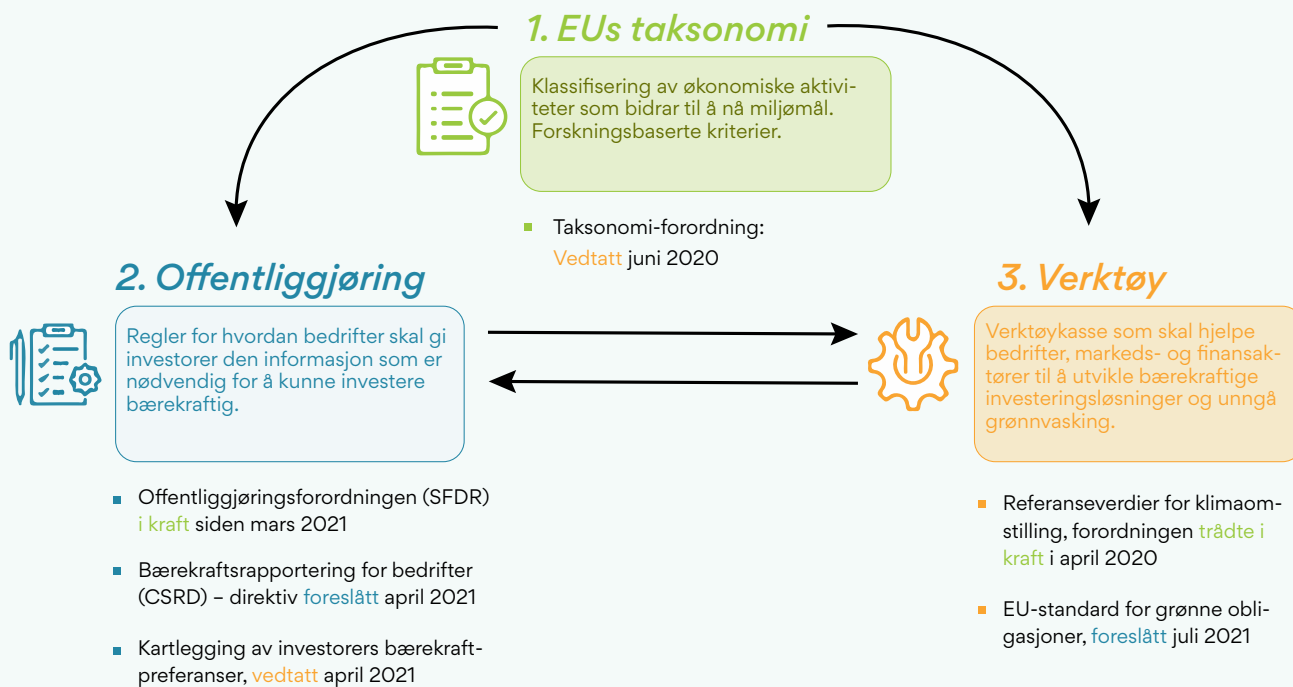
Simone Tagliapietra, seniorforsker i tankesmien Bruegel, spesialiserte seg på klimapolitikk og energimarkeder. Han peker først på EUs kvotemarked. Prisen på utslipp i sektorene som er med – kraft, industri og luftfart – har mer enn doblet seg det siste året.

– Det du først og fremst trenger, er en klar retning. Og den gis av karbonprising. Europa har nå et kvotemarked der prisen ligger rundt 80 euro per tonn CO₂, som er den klart høyeste karbonprisen i verden. Så vi sender virkelig et klart signal til investorer. I tillegg trengs reguleringer, og vi skjerper nå miljøreguleringene, sier Tagliapietra.

EU-kommisjonen har i flere år spikket på et rammeverk for bærekraftig finans. Dette arbeidet begynte før den grønne given var påtenkt, men har fortsatt parallelt og omtales etter hvert som en viktig del av hele den grønne satsingen. Et eksplisitt mål er nettopp å styre private investeringer til bærekraftige prosjekter.

EUs byggesteiner for bærekraftig finans

Videre planer

- Klargjøring og utvidelse av taksonomien
- Metoder for grønne budsjetter
- Grundigere vurdering av klimarisiko i finans
- Samarbeide globalt om bærekraftig finans

Kilde: EU-kommisjonen: EU sustainable finance strategy, juli 2021.

Rammeverket har tre hovedelementer:

- Taksonomien, et klassifiseringssystem som skal definere hvilke investeringer som er bærekraftig.
- Regler for offentliggjøring, der bedrifter skal gi investorer nok informasjon til å ta riktige beslutninger.
- Og verktøy i form av bl.a. standarder.

Taksonomien er selve grunnlaget for grønn finans, fremholder Tagliapietra.

– Den er alfabetet. Den forteller markeder hva som er grønt og hva som ikke er grønt – den skaper parametrene som trengs for å unngå grønnvasking og forsøke å styre investeringer til bærekraftige, grønne og sosiale prosjekter. Uten en skikkelig taksonomi kan alt i teorien bli merket som grønt. Det er nettopp for å unngå den risikoen at EU gjør denne innsatsen for å definere hva som er grønt og ikke, sier han.

Havvind: Bransje og medlemsland i forkant

Den grønne given er ikke bare avhengig av et godt rammeverk for å lykkes. Myriader av små og store beslutninger som tas fortløpende i selskaper og myndigheter, må gå i riktig retning.

Et aktuelt eksempel er utbyggingen av havvind, som må akselerere utover dette tiåret hvis Europa skal få nok fornybar energi til å erstatte kull- og gasskraft.

Her er utviklingen i Nord-Europa i ferd med å vise at både politikere og næringsliv fanger opp signalene fra den grønne given og er svært tidlig ute, sier Tor Eigil Hodne i Statnett.

I slutten av november inngikk nettselskaper med systemansvar (TSO-er) i Danmark, Belgia og Tyskland avtaler om såkalte hybride havvindprosjekter. Dette legger grunnlaget for at de store danske prosjektene med energiøyer i Nordsjøen og Østersjøen knyttes sammen med overføringskabler mellom

prosjektene og de tre landene, slik at kraften kan flyte dit det til enhver tid er mest behov for den.

EU-regelverket for grensekryssende infrastruktur som dette er ennå ikke utformet. Det vil blant annet kreves et svært hurtigarbeidende plansystem for å få det til, fremholder Hodne. Det at markedsaktørene satser før reglene er klare, ser han som et godt tegn for finansieringen av den grønne given.

– Det går fortere enn det EU har tenkt seg, i hvert fall når det gjelder energiøyer. Man lager forretningsplaner allerede nå, selv om reguleringen ennå ikke er på plass, sier Hodne.

Langsiktig grunnlag: Politikere i forkant?

Debatten om klimamål og den grønne given dreier seg naturlig nok ofte om de nærmeste årene – hvordan 2030-målet skal nås, som blir vanskelig nok.

Men det er avgjørende å holde blikket også på det langsiktige målet om netto nullutslipp og rammeverket som trengs for å komme dit, fremholder Simone Tagliapietra. «Fit for 55»-pakken har to pilarer, påpeker han - tiltakene for å nå 2030-målet, den klassiske klimapolitikken som direktivene om fornybar energi og energieffektivisering, er den ene.

– Men så er det tiltakene som egentlig er utformet for å skape rammeverket for tiden etter 2030. Det er et nytt kvotemarked (for bygg og transport, red.anm.), det sosiale klimafondet og karbontoll (CBAM). Så vi starter nå med å bygge klimapolitikken som vi vil trenge etter 2030 for å levere på de vanskelige utslippskuttene, sier Tagliapietra.

CBAM-forslaget går ut på å innføre en grenseavgift på import av varer som er blitt produsert i land med slakkere klimapolitikk enn EU. Forslaget er omstridt, ikke minst hos EUs handelspartnere, men Tagliapietra føler seg sikker på at det blir gjennomført. Det neste store skrittet fra EUs side vil være å invitere land som USA, Canada, Japan og til og med Kina med i en «klimaklubb» – en allianse der medlemmene samarbeider om karbonprising slik at grenseavgifter kan unngås. Tagliapietra ser at mye må klaffe for at noe slikt skal bli virkelighet, men:

– Jeg mener det er essensielt å ha denne diskusjonen nå, fordi dette er akkurat den formen for institusjonelt oppsett som vi trenger mellom 2030 og 2050 for å være i stand til å levere på netto null, sier han.

Med andre ord har den grønne given potensielt noen virkelig fremsynte innslag.

– Det er bra at politikere for en gangs skyld ligger i forkant, vel vitende om at det vil kreve tid å få disse tiltakene på plass. Det er virkelig en veldig god ting, sier Tagliapietra.

Strategi for grønn omstilling

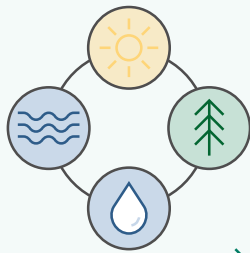

Dette er hovedelementene i EUs grønne giv – European Green Deal.

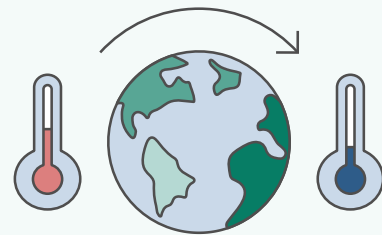
- **Avkarbonisering av økonomien:** Grunnleggende omstilling som griper inn i alle sektorer av samfunnet.
- **Klimalov:** EU som helhet skal nå netto nullutslipp i 2050.
- **Klimamål:** EUs klimagassutslipp skal reduseres med minst 55 prosent innen 2030 (sammenlignet med 1990-nivået). I 2020 var utslippene kuttet med 31 prosent.
- **Virkemiddelpakke:** «Fit for 55»-pakken lagt frem juli 2021. Skal sørge for at 2030-målet nås og legge grunnlag for 2050-målet. Forslag om nye lover og omarbeiding av eldre regler for kvotemarked, energi, transport, bygg og landbruk/skog. Behandles nå i Rådet og Parlamentet, som må vedta pakken. Flere lovforslag presentert i desember 2021.
- **Gjenreisingsfond:** EU har tatt opp felles gjeld på 750 milliarder euro for å bygge opp igjen økonomien i medlemslandene etter pandemien. Rundt 40 prosent av midlene skal gå til grønn omstilling.
- **Investeringer:** Minst 350 milliarder euro ekstra må mobiliseres hvert år mot 2030 for å klare målene. Mye av dette må komme fra privat sektor. EUs strategi for bærekraftig finans skal bidra til å styre investeringer til den grønne omstillingen.
- **Norge:** Gjennom EØS-avtalen blir mye av det EU vedtar, lov også i Norge. Vi har også en egen klimaavtale med EU der Norge knytter seg til EUs virkemidler.

EU-taksonomiens miljømål

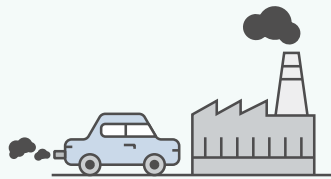
Beskyttelse og gjenopprettelse av biologisk mangfold og økosystemer

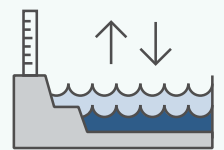
Begrensning av klimaendringene (reduksjon av klimagassutslipp)

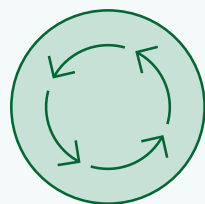
Taksonomiens seks miljømål

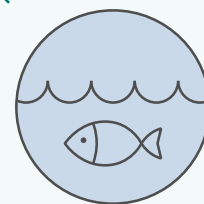
Forebygging og bekjempelse av forurensning

Klimatilpasning

Omstilling til en sirkulær økonomi

Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann og marine ressurser

Kilde: European Court of Auditors

Kommisjonen utsetter avgjørelsen om gass og atomkraft er bærekraftig

EU er dypt splittet i synet på om atomkraft og gass skal klassifiseres som bærekraftig. Nok en gang har Kommisjonen varslet at avgjørelsen utsettes.

På en pressekonferanse 20. desember slapp EUs miljøkommissær Virginijus Sinkevičius katten ut av sekken. Saken utsettes til utpå nyåret. Noen nærmere tidsangivelse kom han ikke med. Dette er en i rekken av mange utsettelse.

Spørsmålet er om gass og atomkraft skal bli en del av taksonomien¹, det vil si klassifisert som bærekraftige investeringer.

Dersom gass og atomkraft erklæres som bærekraftig, vil de kunne inngå som grønne investeringer hos for eksempel pensjonsfond. Dette vil særlig gi atomkraften adgang til finansiering som den i dag ikke har. Det kan være viktig for atomkraftens fremtid i Europa.

Dersom gass og atomkraft ikke blir en del av taksonomien, betyr ikke det at investeringer i disse energiformene forbyes. Men de blir ikke erklært klimavennlige og vil da ikke være på listen over de energiformer EU helst ser at det investeres i.

Flere konfrontasjoner

Dette er meget omstridte saker. I hele høst har toppmøter, møter mellom energiministrene og møter mellom Europaparlamentet og Kommisjonen hatt dette som ett av flere temaer. EU-landene er dypt splittet. Ti land har krevd at atomkraften erklæres som bærekraftig, mens en mindre gruppe land har advart sterkt. Mange av atomkraftlandene hevder at de ikke når klimamålene uten et vesentlig innslag av atomkraft.

Tyskland og Frankrike står på hver sin side i denne striden. Østerrike har varslet² at det vil stevne EU-kommisjonen for Europadomstolen om den grønnvasker atomkraften.

Gass viktig overgang?

Flere land presser på for at gass skal få en slik «grønnmerking», iallfall i en overgangsperiode. Tyskland har sammen med flere andre, ivret for dette. Grunnen er at mange land trenger gass for å fase ut den mer forurensende kullkraften. Flere land mener

det vil sende et galt signal om en fossil energiform blir en del av taksonomien. En nær samlet miljøbevegelse har advart sterkt mot dette.

Kommisjonen er av medlemsstatene delegert ansvaret for å legge frem regler for gass- og atomkraft. Men før de presenteres må Kommisjonen dele utkastet i en slags høringsprosess med medlemslandene og en gruppe med rådgivere fra finansnæringen, industrien og grupper som representerer allmenheten.

Starte prosessen i romjulen?

På en briefing mandag opplyste en talsmann for Kommisjonen at de vil starte denne prosessen mot slutten av året. Dermed kan Kommisjonen ta sin avgjørelse utpå nyåret. Medlemslandene har deretter meget kort tid på seg til å godta eller forkaste det. Målet for Kommisjonen er å lage et kompromiss som ikke minst Tyskland og Frankrike godtar, dermed vil det være sikret flertall.

TEKST

Alf Ole Ask

Energi og Klimas
korrespondent i Brussel

Miljøkommissær Sinkevičius under pressekonferansen.

.....
FOTO: MARIO SALERNO

1 <https://energiogklima.no/nyhet/brussel/eu-kommisjonen-kan-apne-for-at-gass-merkes-som-gronn-energi/>

2 <https://energiogklima.no/nyhet/brussel/osterrike-vil-stevne-eu-kommisjonen-om-den-gjor-atomkraften-gronn/>

Ti ting du bør vite om EUs taksonomi og handlingsplan for bærekraftig finans

Mer standardisering og transparens skal dytte penger i retning bærekraftige prosjekter. I dette intervjuet forklarer finansanalytiker Line Asker hvordan EU vil bruke finansmarkedene til å nå målet om nullutslipp og en bærekraftig økonomi.

Privat kapital må på plass om EU skal nå sine klima- og miljømål. Derfor har EU etablert et system som skal «dytte» store og små summer i retning prosjekter som alle i større eller mindre grad bygger opp om bærekraft og målet om nullutslipp.

Til daglig gir direktør Line Asker i The Governance Group råd til kunder om hvordan de skal møte EUs økte krav. I dette intervjuet rydder siviløkonomen og finansanalytiker i begrepene og deler kunnskap og vurderinger som er nyttige for ansatte i finans, investorer og interesserte forbrukere.

1. Hva er taksonomien egentlig godt for?

– EUs taksonomi framstår nokså komplisert og til dels overveldende, hva er det som forsvarer å sette i gang noe så omfattende og nokså byråkratisk?

– EUs taksonomi er en sentral del av EU Sustainable Finance, eller EUs handlingsplan for bærekraftig

finans. Enkelt sagt: Uten privat kapital til å investere i den grønne omstillingen, blir det vanskelig for EU å nå sine ambisiøse miljø- og klimamål. Formålet med taksonomien har derfor vært å lage et system som gjør det lettere for investorer og banker å finne de reelt grønne og bærekraftige prosjektene. Når disse kan identifiseres, er det ventet at de vil få økt tilgang på kapital, slik at vi raskere kan omstille oss til et bærekraftig samfunn i tråd med EUs mål, sier Asker.

– Og det trengs virkelig store beløp til den grønne omstillingen. Samtidig er det mange investorer og banker som ønsker å plassere pengene i nettopp bærekraftige prosjekter. Ved hjelp av kravene og reglene i EUs taksonomi skal det bli mye tydeligere hva som er et bærekraftig selskap og prosjekt og

TEKST

Anne Jortveit
Nestleder i Norsk
klimastiftelse

Line Asker er direktør i The Governance Group og tidligere fagdirektør for bærekraftig finans i Finans Norge.

FOTO: NTB / REUTERS /
KENNETH KATOMBE

hva som *ikke* er det. Og en god del prosjekter som beviselig er bærekraftige, kan få tilgang på grønn og rimeligere finansiering.

– EUs taksonomi er et klassifiseringssystem. Man kan se på taksonomien som et oppslagsverk. I regelverket finner man en oversikt over ulike økonomiske aktiviteter, med tilhørende kriterier og krav som må oppfylles for å klassifisere aktiviteten som bærekraftig. Regelverket viser oss *hvilke* investeringer som kan anses som bærekraftige for investeringsformål. Formålet med dette er å bidra til økt standardisering og transparens, sier Asker.

– *Poenget her er jo da å skaffe til veie mye mer informasjon slik at både finansnæring, investorer og privatpersoner kan fatte informerte beslutninger når de skal plassere pengene sine. Hvis vi tar dette helt ned på individnivå – kan dette systemet også ha noen fordeler for den enkelte forbruker?*

– Gjennom den tilstøtende reguleringen av offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren (offentliggjøringsforordningen), blir informasjonen som må gis om grønne investeringsprodukter mer *standardisert*. Dette vil gjøre det enklere for forbruker å ta velbegrunnede valg med hensyn til bærekraft.

– Bli man som kunde forelagt et tilbud om å investere i et grønt investeringsprodukt, for eksempel et grønt aksjefond, vil man få mer informasjon om hva det faktisk er som gjør produktet grønt, og hvor stor andel av investeringene som tilfredsstiller taksonomiens krav. Er det for eksempel bare 10 prosent grønt i henhold til taksonomien, eller er det 50 eller 90 prosent grønt? Mange som ønsker å bidra til det grønne skiftet, vil da kanskje velge et investeringsprodukt med en stor andel taksonomi-grønne investeringer, sier Asker.

– *Du nevnte at taksonomien kan sees på som et oppslagsverk – hvor finner man dette?*

– De detaljerte screeningkriteriene finner man i de såkalte delegerede rettsaktene – Climate delegated acts – fra EU, de ligger på nettsiden Implementing and delegated acts (europa.eu).¹

2. Gjelder for finansmarkedsdeltagere og store selskaper

– *Hvilke aktører blir nødt til å forholde seg til taksonomien?*

– Store selskaper vil ilegges et nytt rapporteringskrav i forbindelse med taksonomien. I første omgang gjelder kravet store *børsnoterte foretak*

med mer enn 500 ansatte, inkludert banker og forsikringsselskap. Fremover er planen at rapporteringskravet skal utvides til å omfatte de fleste selskaper med mer enn 250 ansatte, og trolig fra 1. januar 2024.

– I tillegg må kapitalforvaltere som markedsfører bærekraftige eller grønne investeringsprodukter, opplyse om produktets grønne andel, definert i henhold til taksonomiens kriterier. Er andelen kun 10 prosent eller kanskje hele 90 prosent? Dette må kapitalforvalterne gi opplysninger om fremover, sier Asker.

– Store kapitalforvaltere og investeringsforetak får i tillegg egne rapporteringskrav, og må opplyse om hvor stor andel av midlene de har under forvaltning som kan defineres som grønne i henhold til taksonomien.

– *Du sier 500 ansatte og 250 ansatte, men veldig mange av de norske finansinstitusjonene har langt færre ansatte enn dette. Hva kan taksonomien få å bety for små sparebanker eller en liten fondsforvalter?*

– En liten fondsforvalter som tilbyr grønne investeringsprodukter, må forholde seg til kravene i offentliggjøringsforordningen. Slik sett vil taksonomien også være relevant for disse forvalter-

– Økte rapporteringskrav og mer transparens rundt hva de ulike finansaktørene investerer i eller finansierer kan få konsekvenser for selskapers kapitaltilgang, sier Line Asker.

¹ https://ec.europa.eu/info/law/sustainable-finance-taxonomy-regulation-eu-2020-852/amending-and-supplementary-acts/implementing-and-delegated-acts_en

ne. For mindre spare- og forretningsbanker vil taksonomien være relevant særlig via den kommende EU-standarden for grønne obligasjoner (EU Green Bond standard).

– Det vil for disse aktørene være mulighet til å utstede EU Green Bonds med sikkerhet i for eksempel grønne boliglån i henhold til taksonomiens kriterier. Og selv om mange av disse aktørene ikke formelt underlegges rapporteringskrav under taksonomiregelverket, vil mange likevel ønske å kartlegge og gi informasjon om sin andel grønne utlån og investeringer, sier Asker.

– *Er det noe som tyder på at også små selskaper må rapportere etter taksonomien på sikt?*

– Taksonomien er såpass komplisert og detaljert, så jeg tviler på at rapporteringskravet vil utvides til å gjelde de minste selskapene. Derimot må små aktører forvente at kunder og forretningspartnere etterspør mer informasjon relatert til bærekraft generelt. Det kan også bli mer etterspørsel etter produkter og tjenester som defineres som grønne i taksonomien. For eksempel energieffektivt utstyr, miljømerkede råvarer, isolasjonsprodukter og solcellepaneler.

3. Dette er kravene til taksonomirapportering for store selskaper

– *Kan du utdype hva selve rapporteringskravet i henhold til EUs taksonomi går ut på i praksis?*

– For store børsnoterte selskaper som ikke er finansforetak, er det i taksonomien satt opp tre KPI-er – eller nøkkeltallsindikatorer – som det må rapporteres på. Den første er andelen av selskapets omsetning fra aktiviteter som tilfredsstillende taksonomiens kriterier. Den andre er andel av selskapets investeringer – eller CAPEX – som er knyttet til

grønne eiendeler eller prosesser. Den tredje er andelen av selskapets driftskostnader – eller OPEX – som er knyttet til grønne eiendeler og prosesser, sier Asker.

– Selskapene må også gi informasjon om hvor stor andel av omsetning, CAPEX og OPEX som er omfattet av taksonomien, men hvor aktivitetene ikke oppfyller kravene for å være grønne. Samt hvor stor andel som ikke er dekket, altså ikke omfattet av taksonomien. En rekke sektorer og aktiviteter er jo så langt ikke omfattet – det vil si at det ikke er utarbeidet kriterier for disse. Det gjelder blant annet fiskeri og havbruk, bergverkssektoren, deler av industrien, matproduksjon og varehandel.

4. Slik defineres en bærekraftig aktivitet i EUs taksonomi

– *Hva er kortversjonen av hva som kan kalles en bærekraftig aktivitet i henhold til taksonomien?*

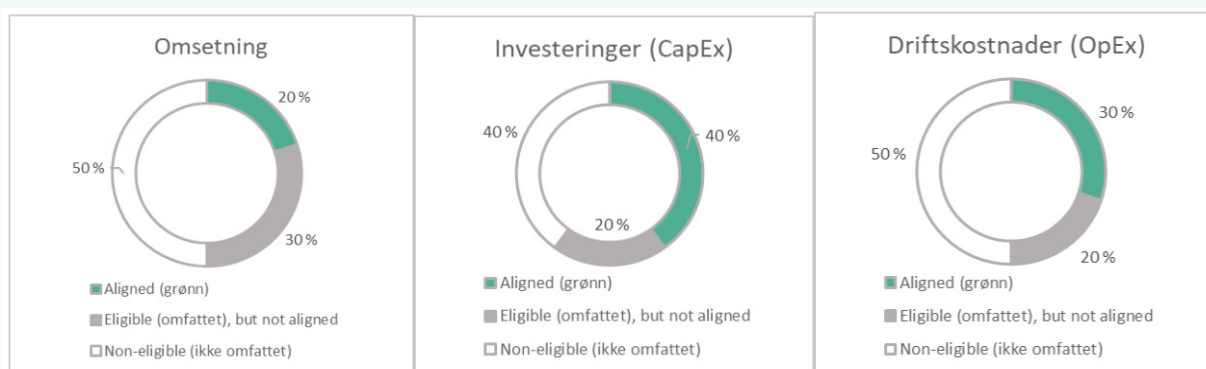
– Man må gjennom tre steg for å kunne klassifisere en aktivitet som bærekraftig. Aktiviteten må gi et betydelig bidrag til minst ett av de seks miljømålene i taksonomien. Man må også sikre at aktiviteten ikke gjør vesentlig skade på noen av de fem andre miljømålene. Til slutt må man ha gode standarder for menneskerettigheter, arbeidsforhold og korrupsjon, sier Line Asker.

– Først etter å ha krysset av på disse tre stegene kan man klassifisere en aktivitet som bærekraftig under EUs taksonomi.

– Det er verdt å merke seg at taksonomien handler om mer enn bare klima. En aktivitet kan også være bærekraftig dersom den for eksempel bidrar til en sirkulær økonomi eller beskyttelse av biologisk mangfold og økosystemer.

Rapporteringskrav

Slik ser rapporteringskravet i EUs taksonomi ut for de store børsnoterte selskaper – som altså ikke omfatter finansielle institusjoner.

5. Miljømålene kan komme i konflikt med hverandre

– Gjennom taksonomien må deler av finansnæringen og store selskaper forholde seg til en hel del ulike miljømål. Kan noen av disse målene komme i konflikt med hverandre?

– Ja, det er absolutt en relevant problemstilling. For eksempel kan behovet for mer fornybar kraft komme i konflikt med behovet for å ta vare på det biologiske mangfoldet og vern av økosystemer, sier Asker.

– I taksonomien prøver EU å balansere dette gjennom kravet om at en bærekraftig investering skal kunne krysse av på «Do No Significant Harm», altså å ikke gjøre vesentlig skade. En investering som bidrar til å kutte klimagassutslipp, kan ha andre negative konsekvenser som gjør at den ikke kan kalles bærekraftig.

– Kravene i denne delen av taksonomien har vist seg å være utfordrende for en rekke aktører å oppfylle. Det kreves blant annet at aktørene kartlegger og motvirker alle negative miljøkonsekvenser av sine grønne prosjekter. Skal du for eksempel produsere fornybar energi, må du gjennomføre en miljøkonsekvensanalyse som viser at du gjennom prosjektet ikke har stor negativ påvirkning på økosystemer i området, sier Asker.

6. Viktige datoer og milepæler

– Det er vel liten tvil om at det blir temmelig mye å holde styr på for en del aktører nå. Når vil disse rapporteringskravene i taksonomien tre i kraft i EU?

– Det første rapporteringskravet trer i kraft i EU i løpet av kort tid. Fra 1. januar 2022, og for rapportering for finansåret 2021, må store børsnoterte selskaper rapportere på andelen aktiviteter som er omfattet i taksonomien. I hovedsak vil dette kun gi informasjon om hvor stor andel av et selskaps aktiviteter som er dekket av taksonomien, altså hvilke aktiviteter de har som er «listet opp» i taksonomien og som det er utviklet screeningkriterier for. Som nevnt er det en rekke sektorer og aktiviteter, som for eksempel fiskeri og havbruk, varehandel og bergverksdrift, som det ikke er utviklet kriterier for. Et selskap med virksomhet innen havbruk vil derfor ha få eller ingen såkalte dekkete aktiviteter, sier Asker.

– Først fra 1. januar 2023 må store børsnoterte selskaper i EU rapportere om *hvor stor andel* av aktivitetene deres som kan karakteriseres som bæ-

rekraftige, eller grønne. Og, dersom EUs tidsplan holder, vil rapporteringen da utvides betraktelig slik at alle taksonomiens seks miljømål må inngå i rapporteringen.

– Fra 1. januar 2024 må også andre store selskaper rapportere i henhold til det såkalte Corporate sustainability reporting-direktivet – CSRD – som er EUs nye regelverk for bærekraftsrapportering.² Det omfatter alle større foretak, både noterte og unoterte, i henhold til EUs definisjon. De fleste foretak med over 250 ansatte vil da omfattes.

– Fra samme dato blir det også full rapportering for banker og andre finansaktører.

– Men i Norge har vi jo ennå ikke implementert disse lovene, når må vi begynne å rapportere her til lands?

– En ny norsk lov om bærekraftig finans ble foreslått av regjeringen i juni 2021. Den ble vedtatt i Stortinget 17. desember. Ifølge Finansdepartementet vil de nye reglene om bærekraftig finans tre i kraft etter at forordningen er innlemmet i EØS-avtalen, antagelig i første halvår 2022, sier Asker.

Taksonomiens seks miljømål

I EUs taksonomi skrives det mye om de seks miljømålene. De lyder slik:

- Begrensning av klimaendringene (reduksjon av klimagassutslipp)
- Klimatilpasning
- Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann og marine ressurser
- Omstilling til en sirkulær økonomi
- Forebygging og bekjempelse av forurensning
- Beskyttelse og gjenopprettelse av biologisk mangfold og økosystemer

² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

7. EUs offentliggjøringsforordning og de praktiske konsekvensene den får

– Hva går det som kalles offentliggjøringsforordningen ut på i praksis?

– I Norge vil EUs taksonomi og offentliggjøringsforordningen innføres via en ny norsk lov om bærekraftig finans. Som sagt er ikke reglene om bærekraftig finans trådt i kraft i Norge ennå. Men en rekke norske aktører forholder seg uansett til EUs tidslinje, da mange tilbyr investeringsprodukter i EU-land, sier Line Asker.

– Denne forordningen vil gjelde for de som defineres som finansmarkedsdeltagere, det vil si finansaktører som tilbyr investeringsprodukter. Det omfatter blant annet fondsprodukter, pensjonsprodukter med *investeringsvalg*, og andre typer investeringsprodukter som tilbys ulike typer investorer, inklusive personkunder. Med offentliggjøringsforordningen får finansmarkedsdeltakere økte krav om å offentliggjøre informasjon om investeringsproduktenes bærekraft.

– Fondsforvaltere og kapitalforvaltere må rett og slett gi mer informasjon om hvordan de hensyntar bærekraft i sine investeringer. I EU trådte denne loven i kraft 10. mars 2021, og de overordnede kravene gjelder allerede, men EU er fremdeles ikke

helt ferdig med de detaljerte bestemmelsene.

– Regelverket omfatter også investeringsrådgivere, og disse får økte krav om å gi opplysninger om hvordan de hensyntar bærekraft i sin virksomhet.

– *Sett at en fondsforvalter har satt sammen ett eller flere fond, hvor dypt må hun «gå ned i grøten» for å finne ut hvor bærekraftige selskapene hun investerer i, faktisk er?*

– Offentliggjøringsforordningen deler fond og andre investeringsprodukter inn i tre hovedkategorier. Bærekraftige fond deles inn i *mørkegrønne fond* – artikkel 9 – eller *lysegrønne fond* – artikkel 8. I tillegg kommer fond som ikke integrerer bærekraftshensyn. For alle finansmarkedsdeltakere blir det krav om å gi opplysninger om ESG-forhold og hvordan de hensyntar bærekraft i investeringsvirksomheten. Aktører som markedsfører bærekraftige fond, både mørkegrønne og lysegrønne, får ytterligere opplysningskrav. De må blant annet informere om hvor stor *andel* av fondet som er grønt og hvordan og hvorvidt selskapene fondet er investert

– Et viktig spørsmål er: Hva slags utilsiktede konsekvenser kan vi få av ulike såkalte bærekraftige investeringer? Gruvedrift med formål å skaffe kobber til alt som trengs i energiomstillingen, er i utgangspunktet bra. Men når dette inkluderer dumping av avfall i fjorden eller utnyttelse av arbeidskraft, har vi et eksempel på et dilemma, sier Line Asker. (Bidet tatt ved Reppafjorden etter at Natur og Ungdom i oktober 2021 fikk medhold i at driften på gruveområdet til Nussir blir stanset inntil klagesaken er vurdert.)

.....
FOTO: NATUR OG UNGDOM/NTB

i, kan påvirke miljøet negativt. Et eksempel på det siste kan for eksempel være porteføljeselskapenes totale CO₂-utslipp.

– *Hva er et mørkegrønt fond?*

– Det kan for eksempel være fond som kun investerer i selskaper som bidrar til ett eller flere bærekraftsmål, som fornybar energi, nye transportløsninger med lavt utslipp, ny grønn teknologi, eller et sosialt formål. Det kan være rene fornybarfond eller lavkarbonfond, for å nevne noen eksempler. For disse bærekraftige fondene blir det utarbeidet maler med konkrete spørsmål. Alt koker ned til at de må offentliggjøre mer informasjon om hvorfor og hvordan fondene bidrar til økt bærekraft.

– *Men finnes all den dataen i dag, og hvor nøyaktig kan dette bli?*

– Fondsforgvaltere sliter per i dag med datatilgangen. Det arbeides imidlertid mye med dette og selskaper blir stadig flinkere til å rapportere på bærekraft. ESG-databyråene jobber også med å samle inn data. Å rapportere om og analysere ESG-forhold er et relativt nytt område. Det må bygges betydelig med kompetanse, både i næringslivet og i finansnæringen, før vi får dette ordentlig opp og stå, sier Asker.

– Markedet er fremdeles umodent når det kommer til å rapportere på ESG-forhold. Noen aktører har kommet langt, men mange større bedrifter har ikke engang kartlagt de mest negative påvirkningene de har på miljøet. Men om fem-ti år er de ulike aktørene forhåpentlig godt drillet, og dette vil være en del av den vanlige driften.

– *Hvor lenge kan man slippe unna med å ikke ha kontroll på slik informasjon?*

– Her er det kun ett råd som gjelder: Kom i gang og kartlegg nå! Bærekraftsinformasjon blir stadig mer etterspurt. I investorsamtaler ble det tidligere bare helt unntaksvis spurt om bærekraft. Nå er dette mer regelen enn unntaket, de aller fleste investorer spør. Selskap må kunne kvantifisere ulike ESG-forhold, samt svare på hvilken strategi de har på bærekraftsområdet, sier Asker.

– *Kan alt underbygges med data, eller vil det være tvilstilfeller og nyanser her?*

– På bærekraftsområdet er det mange dilemmaer. En aktivitet kan se bærekraftig ut fra én vinkel, men dykker man ned i materien, kan man endre konklusjon.

– Et viktig spørsmål er: Hva slags utilsiktede kon-

sekvenser kan vi få av ulike såkalte bærekraftige investeringer? Gruvedrift med formål å skaffe kobber til alt som trengs i energiomstillingen, er i utgangspunktet bra. Men når dette inkluderer dumping av avfall i fjorden eller utnyttelse av arbeidskraft, har vi et eksempel på et dilemma. Fremover kan offshore vindkrafts påvirkning på bunnforhold og det marine liv medføre lignende problemstillinger, sier Asker.

– Alt dette viser at også forskning blir avgjørende framover når noe skal kategoriseres som bærekraftig eller ikke. Vi finansanalytikere har ikke den kunnskapen som trengs for å vurdere alt dette selv. Her er det viktig at forskningsmiljøene bidrar med oppdatert kunnskap og på en måte som markedsaktørene kan forstå og innta i sine analyser og vurderinger.

Hva er ESG?

ESG brukes i finanssektoren i forbindelse med vurderinger av bærekraft. Det er en forkortelse for «Environmental» (miljø), «Social» (samfunn) og «Governance» (eierstyring).

8. EU-standard for grønne obligasjoner

– Et av tiltakene i EUs handlingsplan for bærekraftig finans, som ble lansert i 2018, var å utvikle en egen EU-standard for grønne obligasjoner – EU Green Bond Standard. Også dette for å fase inn mer midler til energiomstillingen og andre bærekraftsformål, sier Line Asker.

– Det finnes allerede flere markedsstandarder for grønne obligasjoner i dag, for eksempel i regi av International Capital Market Association, ICMA. Dette er obligasjoner der de finansielle midlene er øremerket grønne prosjekter og investeringer. I tillegg er det utarbeidet standarder for bærekraftsobligasjoner, som favner noe bredere, samt sosiale obligasjoner.

– I tillegg kommer såkalte bærekraftslinkede obligasjoner. Dette er gjeldspapirer der de finansielle midlene ikke knyttes direkte mot spesifikke grønne prosjekter, slik som i grønne obligasjoner. I stedet kan utstedere få bedre finansieringsbetingelser, for eksempel lavere rente, dersom de oppnår et sett forhåndsdefinerte bærekraftsmål. Et slikt bærekraftsmål kan for eksempel være å redusere selskapets CO₂-utslipp. Dersom man ikke når målene, vil finansieringsbetingelsene justeres og man

går glipp av den forhåndsavtalte «rabatten». Dette er et veldig interessant instrument som jeg tror vil bli brukt mye framover. Vi ser også at det samme prinsippet kan bli mer vanlig når det gjelder vanlige banklån til bedrifter.

– *Så hvorfor trenger man da EUs standard for grønne obligasjoner?*

– Dersom man skal benytte EU Green Bond-standard, kan de finansielle midlene kun benyttes til aktiviteter og prosjekter som er i tråd med taksonomiens kriterier. Taksonomien har omfattende kriterier, og det er derfor ventet at EU Green Bond blir «gullstandard» i markedet, og at slike obligasjoner blir veldig attraktive. Men det vil fortsatt eksistere markedsbaserte grønne obligasjoner, sier Asker.

9. EU Ecolabel og finans

– *EU Ecolabel er EUs offisielle miljømerke og kan sammenliknes med det norske Svanemerket. Nå skal det utvides til å omfatte også finansielle produkter. Vil dette kunne bidra til at vi forbrukere, i form av å være bankkunder, lettere kan bidra med kapital til det grønne skiftet?*

– Ja, planen er at dette skal gjelde finansielle produkter som tilbys sluttkunde. For eksempel kan fond bli miljømerket med EUs Ecolabel, gitt at kriteriene for bærekraft oppfylles. Planen er også at du som bankkunde skal kunne plassere sparingen din i grønne bankinnskudd som merkes med EUs Ecolabel. Det vil innebære at pengene dine bare blir lånt ut til prosjekter som fremmer bærekraft.

– *Så hvis jeg for eksempel har 100 000 kroner på en sparekonto, kan jeg da etter hvert be om at disse blir merket med EUs Ecolabel?*

– Mange banker tilbyr allerede i dag kundene sine å plassere pengene sine i såkalte grønne innskudd. Da garanterer banken at innskuddet blir brukt til grønne utlån og investeringer. Med EUs Ecolabel vil slike grønne innskudd bli merket med et formelt grønt miljømerke. Da må banken oppfylle en rekke kriterier for hvordan innskuddene blir benyttet. Dette vil gi bankkunder en ekstra sikkerhet for at de grønne innskuddene faktisk går til grønne utlån og investeringer. Arbeidet med EUs Ecolabel er ikke ferdigstilt ennå, sier Asker.

10. EUs MiFID 2 – for å hjelpe forbruker

– Jeg vil også trekke fram MiFID 2 – en revisjon av EUs regelverk om finansielle instrumenter (MiFID). Denne revisjonen innebærer blant annet

at verdipapirforetak som gir investeringsråd, må inkludere bærekraft i sine vurderinger når de gir råd til kunder om hvilke finansielle instrumenter og produkter de bør investere i, sier Asker.

– Verdipapirforetak som yter investeringsrådgiving, får gjennom MiFID 2 krav om å kartlegge kunders bærekraftspreferanser. Når en finansiell rådgiver har møte med kunden, må rådgiveren inkludere kundens eventuelle bærekraftspreferanser i vurderingen av hvilke produkter som egner seg for kunden. Dette blir nå en lovpålagt plikt og ikke noe den enkelte rådgiver kan velge å hoppe over. Har kunden bærekraftspreferanser for sine investeringer, for eksempel et ønske om å ikke investere i karbonintensive næringer, må rådgiveren ta hensyn til dette, sier Asker.

– Hensikten med regelverket er å integrere bærekraft i investeringsrådgiving, slik at kunder får nok informasjon til å ta velbegrunnede valg med hensyn til sine investeringer, også når det kommer til produktene bærekraft. Dette regelverket vil kreve betydelig økt kompetanse om bærekraft og bærekraftige investeringer hos ansatte i finansnæringen.

Taksonomien og alt som hører med – et «überbyråkratisk makkverk»?

– *Etter alt du har forklart oss nå blir det litt fristende å referere til sjeføkonom i Sparebank 1 Markets, Harald Magnus Andreassen, som kalte EUs tak-*

– EU Ecolabel – EUs offisielle miljømerke – skal utvides til å omfatte også finansielle produkter. Dette vil gi bankkunder en ekstra sikkerhet for at de grønne innskuddene faktisk går til grønne utlån og investeringer, sier Line Asker.

sonomi for er et überbyråkratisk makkverk³ under Sparebankdagene i Bergen i høst. Kan han ha et poeng her?

– Formålet er uten tvil bra. At taksonomien er überbyråkratisk kan jeg likevel være litt enig i, for både taksonomien og mange av de andre regelverkene som nå kommer fra EU, kan være veldig detaljerte og kompliserte. Jeg har også inntrykk av at byråkratene i Brussel sitter litt langt unna næringslivet og ikke har tatt inn over seg hvor sammenvevd næringslivet er. I taksonomien får vi derfor noen rare oppdelinger, sier Asker.

– En annen ulempe med taksonomien er at den ikke omfatter alle aktører som beveger seg i en mer miljøvennlig retning, for eksempel selskaper som reduserer sine utslipp kraftig og går fra å være «mørkebrun» til «lysebrun». Mange av disse aktørene vil ikke få noe «uttelling» i taksonomien.

– Taksonomien hensyntar dette delvis, ved at såkalte «omstillingsaktiviteter» kan defineres som bærekraftige i en periode. Dette kan for eksempel være hybrid-biler og -fartøy, industri med lavt utslipp sammenliknet med konkurrentene, og bygningsrenovering. Mange aktører har imidlertid etterlyst mer fokus på *omstilling* i EUs regelverks-pakke, og her er det varslet at det kan komme nye forslag, sier Asker.

– På den positive siden kan vi si at taksonomien er en god rettesnor som tydelig peker på hvilken *retning* alle aktører må begynne å jobbe mot. Og veldig mye bra skjer i markedet nå, også uavhengig av taksonomien og EUs andre regelverk.

– Det er viktig å finne en god balansegang her, slik at marked ikke reguleres i hjel og på den måten fratras muligheten til selv å finne de gode løsningene. Uansett har EUs arbeid på bærekraftig finans kommet for å bli, og næringsliv og finanssektor gjør lurt i å forholde seg til dette jo før jo heller, sier Asker.

³ <https://finanswatch.no/nyheter/regulering/article13424092.ece>

EUs «riksrevisor»: Gjør ikke nok, stiller ikke konsistente krav

EU må gjøre mer for å styre private og offentlige penger til bærekraftige investeringer, slår EUs revisjonsorgan Court of Auditors fast i en rapport. Dette er hovedfunnene:

- EU gjør rett i å fokusere på mer åpenhet – både om hvilke investeringer som er bærekraftige og hvordan selskaper rapporterer om bærekraft.
- Men EU må supplere med tiltak som tar opp miljø- og sosiale kostnader ved ikke-bærekraftige aktiviteter. Foreløpig er bare rundt 40 prosent av EUs utslipp dekket av kvotemarkedet, der selskaper må dekke inn sine utslipp med å kjøpe kvoter. Flere EU-land subsidierer også fortsatt fossil energi.
- Det stilles ikke konsistente og bindende krav til alle aktiviteter som mottar EU-støtte om å bruke prinsippet om «Do no significant harm» mot miljøet.
- Mange av kriteriene som brukes til å kontrollere hvordan EUs eget budsjett bidrar til klimamål, er ikke like strenge og forskningsbaserte som kriteriene i EUs taksonomi.

Kilde: European Court of Auditors: “Sustainable finance: More consistent EU action needed to redirect finance towards sustainable investment”, „ Special report, 2021.

Bransjen ligger foran EØS

Stortinget vedtok før jul i en såkalt samtykkeproposisjon at de to EU-forordningene om taksonomien og offentliggjøringsforordningen kan gjennomføres i norsk rett, i en ny lov om bærekraftig finans. Forordningene er foreløpig ikke ferdigbehandlet i EØS-komiteen. Dette er ventet å skje i mars, og i så fall vil de bli tatt inn i EØS-avtalen da.

Kapitalforvalterne, i hvert fall de større aktørene, tilpasser seg imidlertid dette regelverket i forkant, konstaterer Bård Bringedal i Storebrand. Flere av dem har distribusjon av produkter i EU, og er dermed allerede underlagt reglene. – Det gir ikke mening for oss å tilpasse oss regelverket for enkelte produkter og ikke for andre, sier Bringedal.

- «Grønn» olje og gass er uforenlig med EUs taksonomi

- EUs taksonomi for bærekraftig finans bidrar til å øke klimarisikoen Norge som oljenasjon er utsatt for, sier Hanne Løvstad i PwC.

Når det gjelder finansiell klimarisiko, snakker vi blant annet om overgangsrisiko, det vil si finansiell risiko knyttet til overgangen og omstillingen til lavutslippssamfunnet. EUs nye klassifiseringssystem – taksonomien – kan øke Norges klimarisiko når den delvis trer i kraft i januar 2022. Oljesektoren, havbruk og finans er eksempler på utsatte sektorer i Norge.

- Ja, i Norge er det fremdeles mange som snakker om grønnere olje og grønn og klimavennlig gass. Men slik EUs taksonomi er utformet nå, blir alle direkte olje- og gassinvesteringer og -prosjekter klassifisert som «ikke bærekraftige». I taksonomien er det innført et såkalt eksklusjonsprinsipp for samtlige fossile energikilder. Dessuten: Økonomiske aktiviteter som også indirekte bidrar til olje- og gass-prosjekter, er ekskludert. Det eneste mulige unntaket til dette er strømproduksjon fra gass. I utkastet til utvidelse av taksonomien lansert i august 2021 er det foreslått å godkjenne denne aktiviteten, under strenge krav til både direkte CO₂-utslipp, livssyklusutslipp, og øvrige partikkelutslipp. Det er fortsatt ikke gitt at det blir godkjent. Derfor haster det med en rask overgang til fornybare energisystemer – også i Norge, sier Hanne Løvstad, bærekraftdirektør i PwC.

- Hva betyr dette i praksis og hva kan selskaper i for eksempel petroleumssektoren, havbruk og også finans gjøre for å møte denne klimarisikoen?

- I PwC har vi et par konkrete anbefalinger til Norges viktigste økonomiske sektor: Havbruksnæringen må fortsette dialogen med EU for å få etablert kriterier for bærekraft for sine aktiviteter. Disse aktivitetene er ennå ikke inkludert i taksonomien. Slik vi ser det, har marin matproduksjon en viktig rolle å spille i lavutslippssamfunnet, selv om også disse aktivitetene nok kan forvente ganske ambisiøse krav for å bli klassifisert som grønne i EU. Det ser vi blant annet i utkastet til terskelkrav for fiskeri – disse kravene vil det være krevende for fiskeriaktører å møte og dokumentere på en god måte. Å få på plass bærekraftskriterier for havbruk vil også bidra til å redusere den finansielle risikoen på Oslo Børs og for eksempel i DNB, som har store verdier investert i fiske og havbruk.

- Oljeserviceselskaper må snu seg mot fornybar energiproduksjon og teknologier som karbonfangst og -lagring. Deres ekspertise innen seismikk, engineering og boring og brønn kan omstilles til å

TEKST

Anne Jortveit
Nestleder i Norsk klimastiftelse

Hanne Løvstad er bærekraftsdirektør i PwC

.....
FOTO: PwC

bygge offshore havvind og lagre karbon på kontinentalsokkelen på en trygg måte. Dette vil gjøre at de går fra brun til grønn og kan bidra til at de er konkurransedyktige også i fremtiden.

Til oljeselskapene: Velg fornybart når det skal investeres i nytt

– For operatørselskaper i oljesektoren anbefaler vi å bredde porteføljen til å inkludere fornybar energiproduksjon. I likhet med oljeservice har operatørens erfaring med prosjektstyring og drift stor overføringsverdi til nye bærekraftige offshore-aktiviteter. Dette vil derimot være en større jobb enn for oljeservice, da man har en lang tidshorisont på olje- og gassprosjektene man allerede driver. Vi anbefaler uansett å fokusere på fornybare energiprojekter når det gjelder nye investeringer, sier Løvstad.

– Når det gjelder klimarisiko, snakker vi ofte om olje og gass og oljeservice, hva med finans?

– Den norske finanssektoren, og spesielt forvalterne av vår felles formue i Oljefondet, må finne balansen mellom å støtte grønn omstilling i økonomien generelt, og energisektoren spesielt, og å redusere klimaavtrykket til investeringsporteføljen – uten å skape for stor risiko og volatilitet. Det er ikke en lett oppgave, men det burde være tydelig for alle at det er mer fremtidsrettet med en veldiversifisert portefølje som støtter bred grønn omstilling, enn med den tunge oljeavhengigheten vi har i dag. Økningen i karbonprisen i regjeringens klimamelding er bare et eksempel på risikoen vi er eksponert for med sterkt oljefokus og høy karbonintensitet per krone investert.

– På hvilke andre måter kan EUs taksonomi bidra til å øke Norges finansielle klimarisiko og faren for å tape verdier?

– En utfordring vi ser komme, er at kriteriene norske investorer og selskaper har brukt for å definere hva som er «grønt», ikke sammenfaller med kravene EU stiller. Det betyr at man må gjøre en stor jobb for å oppdatere, for eksempel, kravene til grønne obligasjonslån. I fjor utstedte for eksempel oppdrettsselskapet Mowi et grønt obligasjonslån på 200 millioner euro ved hjelp av blant andre DNB. Lånet var det lavest prisede obligasjonslånet innen sjømat noen gang, ifølge DNB. I henhold til Mowis rammeverk for obligasjonslånet skal deler av de innlånte midlene finansiere investeringer innen fôr, oppdrett og prosessering av fisk. Denne typen aktiviteter ville ikke kvalifisert som grønt i EUs taksonomi i dag, på grunn av manglende

kriterier i EU-taksonomien. Dette er en potensiell risiko for Mowi med hensyn til framtidig tilgang til grønn finansiering.

– Her er det med andre ord mange som har en stor jobb å gjøre, både innenfor næringslivet og i finanssektoren. Mange må nok endre forståelsen av hva som teller som «grønt og bærekraftig». Vi må sikre at vi er på linje med EU, så får vi heller utfordre EU på sektorer og aktiviteter vi har særnorsk kunnskap om, sier Løvstad.

Dyrere kapital for brune investeringer

– Vi har hørt en stund nå at en form for finansiell klimarisiko er at det kan bli vanskeligere og dyrere å skaffe kapital til prosjekter som ikke klassifiseres som bærekraftige, hvordan går utviklingen her?

– Vi begynner nå å se differensierte vilkår i kapitalmarkedet, basert på hvorvidt et prosjekt eller selskap klassifiseres som grønt. For selskaper som i taksonomien ikke oppnår status som grønne, vil ulempen naturligvis være at investeringer og prosjekter vil måtte betale mer for å skaffe kapitalen, sier Løvstad.

– På Oslo Børs har vi også sett at selskaper som oppleves som grønne, med aktiviteter innen hydrogen, havvind, solkraft, kjemisk resirkulering og lignende, har hatt en utrolig verdiøkning, spesielt sammenlignet med verdifallet til for eksempel oljeserviceselskaper. Det gir oss indikasjoner på at både private investorer og fondsforvaltere for øyeblikket har sterke preferanser for grønne investeringer, som selvfølgelig betyr god tilgang til kapital for disse selskapene. Men det er vanskelig å si i hvor stor grad denne trenden er et resultat av koronarelatert nedgang i etterspørselen etter olje og gass, eller av bobletendenser. Det kan godt være noe av denne differansen vil balansere seg ut igjen ettersom reise- og industrisektorene kommer seg etter pandemien.

– Det vil nok være investorer som er interessert i fossile investeringer også de neste årene, men vi forventer at finansmarkedet vil bli mer segmentert, og at det vil være flere finansieringskilder og mer likviditet i den grønne delen. EU gir nå finanssektoren både føringer og en verktøykasse – taksonomien – som vil bidra til at kapital flyttes til mer bærekraftige investeringer og tar oss i retning av et samfunn hvor lavutslippsløsninger og sirkulære forretningsmodeller favoriseres. Det er nettopp hva vi trenger for å sikre en bærekraftig utvikling på global basis, sier Hanne Løvstad.

Nye EU-regler: Nå skal kundenes bærekraftpreferanser kartlegges

Nytt krav til finansansatte: Nå må de kartlegge kundenes preferanser innen bærekraft i forbindelse med blant annet rådgivning om investeringer. Endringen er del av en tiltakspakke fra EU-kommisjonen som skal bidra til økt flyt av kapital til bærekraftige investeringer.

EUs klassifiseringssystem – taksonomien¹ – er en meget viktig del av EUs storslagne aksjonsplan. Men taksonomien alene vil ikke bidra tilstrekkelig til flytting av kapital til bærekraftige aktiviteter. Til dette kreves også andre regelendringer og insentiver.

Én slik regelendring som er inkludert i tiltakspakken som EU-kommisjonen presenterte 21. april, innebærer at blant annet verdipapirforetak som yter investeringsrådgivning, må innhente informasjon om kunden som ikke bare vedrører kundenes kunnskap og erfaring om investeringer, men også deres bærekraftpreferanser. Dette blir en obligatorisk del av den såkalte egnethetsvurderingen som bransjen kjenner fra MiFID II-reglene (se tekstboks).

Dette skal sikre at bærekraft inkluderes i vurderingen på en systematisk måte når rådgivere vurderer ulike finansielle instrumenter og produkter som de skal anbefale kunden.

Overraskende nok ser regelendringen ut til å ha gått «under radaren» for mange. Men for både kunder og omfattede verdipapirforetak blir endringene betydelige.

Omfattende tiltakspakke for bærekraftig finans

I slutten av april ventet næringslivet på de endelige tekniske screeningkriteriene for de to første miljømålene i taksonomien, etter at det første utkastet og lekkasjer hadde skapt mye uro og debatt.² Noe kan tilskrives politisk spill, andre er legitime innvendinger mot strenge – eller for rause – kriterier, som kan virke mot sin hensikt.

Den såkalte *21. april-pakken*³ innebar politisk enighet i EU-kommisjonen om den første pakken av delegerede rettsakter til taksonomien, det vil si de faktiske kriteriene for når en rekke aktiviteter ifølge

taksonomien skal anses for å være miljømessig bærekraftige. Endelige kriterier for de to første miljømålene ble vedtatt 9. desember i år.

Tiltakspakken inneholdt også nye rapporteringskrav som skal sikre at selskaper fremover rapporterer pålitelig og sammenlignbar bærekraftinformasjon gjennom det som kalles Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)⁴.

En langt mindre omtalt del av 21. april-pakken er endringer i seks forordninger som skal sikre at visse finansaktører **inkluderer bærekraft** i sin virksomhet på en ny måte. Blant disse er altså kravet om å vurdere kundens bærekraftpreferanser ved gjennomføring av egnethetsvurdering av kunden. Disse er vedtatt i EU og skal anvendes fra august 2022. De vil gjennomføres i Norge i forskrift, men det er ikke gjort enda.

Nye krav til å avdekke og vurdere kundenes bærekraftpreferanser

Det er foreslått ved endring av forordning (EU) 2017/565 at verdipapirforetak ved gjennomføring av egnethetsvurdering av kundene i forbindelse med ytelse av investeringsrådgivning eller aktiv forvaltning nå også må innhente informasjon fra kunden som gjør at foretaket er i stand til å vurdere hvorvidt transaksjonen som anbefales, eller som skal foretas ved aktiv forvaltning, møter kundens bærekraftpreferanser.

Foretakene må ha på plass og kunne dokumentere at de har adekvate prosedyrer og rutiner som sikrer at de forstår de tjenestene og investeringer som velges for kundene, herunder eventuelle bærekraftpreferanser.

TEKST

Nanna Ringstad
Fagansvarlig bærekraft,
Finansforbundet.

Andreas Lowzow
Advokat og partner,
Schjødt.

¹ <https://energioklima.no/tema/eus-taksonomi/>

² <https://energioklima.no/nyhet/eus-groenne-giv/risikerer-a-svekke-troverdigheten-til-gronne-finansregler/>

³ https://ec.europa.eu/info/publications/210421-sustainable-finance-communication_en

⁴ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

Finansielle instrumenter med varierende grad av bærekraftambisjoner er utviklet frem til i dag. For å sikre at kundene forstår ulikheter og gradene av bærekraft, må relevante ansatte i verdipapirforetakene nå kunne forklare hva som er forskjellen mellom:

- På den ene siden; bærekraftige investeringer i økonomiske aktiviteter som kvalifiserer som miljømessig bærekraftige i henhold til taksonomien, bærekraftige investeringer i henhold til offentliggjøringsforordningen og finansielle instrumenter som vurderer de viktigste negative konsekvensene på bærekraftsfaktorer.
- På den andre siden; andre finansielle instrumenter uten slike spesifikke egenskaper som dermed ikke kan anbefales til kunder som har bærekraftpreferanser.

«Bærekraftpreferanser» blir nå legaldefinert og det er ikke lenger fritt frem til å kunne legge hva som helst i begrepet.

Det blir forbudt for foretak å *anbefale* finansielle instrumenter eller *handle* i finansielle instrumenter som ikke møter kundens bærekraftpreferanser. Dette er en betydelig endring fra dagens situasjon hvor bærekraftspekter/ESG (miljø, sosiale forhold og eierstyring) i stor grad er frivillig og det er stor grad av frihet med hensyn til hva man legger i begrepet.

Endringene vil ramme alle verdipapirforetak som yter investeringsrådgivning og/eller aktiv forvaltning. Tidspunkt for gjennomføring i Norge er ikke avklart ennå, men foretak med utenlandske kunder vil måtte forholde seg til dette fra tidspunktet reglene gjelder i EU.

Det er også foreslått endringer i reglene for blant annet AIF-forvaltere (forvaltere av alternative investeringsfond) og forvaltere av UCITS (verdipapirfond som omfattes av EUs verdipapirfondsdirektiv) hva gjelder integrasjonen av bærekraftsrisiko og bærekraftfaktorer, samt at bærekraft også inkluderes i produktgodkjennelsesprosessen til verdipapirforetakene.

Ikke lenger et spørsmål om hvem eller hvorfor, men om å lære seg hvordan

Regelendringen betyr at bærekraft i enda større grad går fra «soft law» til «hard law». Endringene antas også å styrke EUs kamp mot grønnvasking og bidra til ytterligere kapitalflyt til grønne investeringer. Det vil kreve en utvidet kundedialog og endret rolleforståelse for ansatte i finansnæringen.

Det vil også bety behov for nye rutiner, systemer og produktutvikling.

Derfor: Behovet for å tilegne seg ny kompetanse i finansbransjen er enormt om vi skal kunne imøtekomme endringene på en profesjonell og skikkelig måte i tråd med intensjonene.

Nøkkelord er tid, kultur og samarbeid. Ledelsen i det enkelte selskap i finanssektoren må ta ansvar for at staben blir bevisstgjort på hvilken rolle de skal ta i nær fremtid. Ledelsen må dessuten sørge for at ansatte får den kompetansen de trenger for å kunne integrere bærekraft i investeringsrådgivningen. Den ansatte må ha kunnskap om begrepene og definisjonene knyttet til taksonomien og offentliggjøringsforordningen på en måte som gjør at disse kan omsettes og anvendes i praksis i møte med kunden.

Men tiden er knapp. Den grønne reguleringsbølgen fra EU har vært ventet i flere år. Tiden for **hvis, og, men** er nå forbi. Med disse endringene vet vi nå **hvem** og **hvorfor**. Nå må selskapene rigges for **hvordan**.

De foretakene som er godt forberedt og som har sørget for at de ansatte har treffsikker, oppdatert kompetanse, har mye å hente. Det ligger store muligheter for finansnæringen i å bidra til bærekraftig utvikling og for ansatte og kunder som gjennom dette skal bidra til at Paris-målene nås.

MiFID II og egnethetsvurdering

MiFID II reviderer EU direktiv 2004/39 om markedet for finansielle instrumenter (MiFID). Revisjonen er delt opp i ett direktiv og en forordning, samt en rekke utfyllende rettsakter.

MiFID II er gjennomført i norsk rett i verdipapirhandelloven og verdipapirforskriften. Et sentralt formål med MiFID II er å styrke investorbeskyttelsen og øke transparensten, for å øke tilliten til de europeiske verdipapirmarkedene.

Egnethetsvurdering: Et verdipapirforetak som yter investeringsrådgivning eller driver porteføljeforvaltning skal innhente nødvendige opplysninger om kunden til at foretaket er i stand til å anbefale den investeringstjenesten og de finansielle instrumentene som egner seg for vedkommende.

– EUs taksonomi bra for forbrukerne og klimaet

EUs nye finansregelverk vil føre til at flere forbrukere investerer i grønne og bærekraftige fond, mener Jorge Jensen i Forbrukerrådet. Reglene kan også forebygge grønnvasking.

Jensen er fagansvarlig for finans i Forbrukerrådet, som i januar leverte inn hørings svar på vegne av norske forbrukere på følgende to EU-forordninger:

- Forordning (EU 2019/2088) om offentliggjøring av bærekraftsinformasj on i finanssektoren.¹
- Forordning (EU 2020/852) som etablerer rammeverket for et klassifiseringssystem for bærekraftige investeringer. (Også kalt taksonomien.)²

Innlemming av begge disse regelverkene i norsk lov «vil bidra til å svare ut en reell etterspørsel blant mange forbrukere etter en tydelig merkeordning for grønne finansielle produkter som synliggjør bærekraftige investeringer på en god måte og som forhindrer grønnvasking», skriver Forbrukerrådet i sitt hørings svar.³

– Ja, de siste årene har vi sett at interessen for å investere grønt øker. Vi vet for eksempel fra en rapport utarbeidet av Etisk Handel i Norge i 2017 at tre av ti forbrukere definerer seg som «etiske forbrukere» som ønsker å bruke pengene sine på bærekraftige produkter, sier Jensen til Energi og Klima.

Han viser også til en kartlegging gjennomført av investeringsbanken Morgan Stanley i 2019 der man fant at 85 prosent av investorene i USA er interesserte i bærekraftige investeringer.⁴ Andelen blant unge voksne som ønsker å investere bærekraftig – de såkalte millennials – var på hele 95 prosent:

– Men vi vet også at det ikke er enkelt for forbruker å vurdere gehalten i de finansielle produktene som per i dag merkes som grønne. Er de så bærekraftige som selger vil ha det til? De to EU-forordningene som nå skal implementeres i norsk lov, vil i så måte være til stor hjelp for forbruker. For eksempel skal de enkelte investeringsproduktene få tilknyttet lettfattelig informasjon som skal sette den vanlige, utrente forbruker i stand til å ta veloverveide valg,

sier Jensen.

I sitt hørings svar understreker Forbrukerrådet at finansforetak som markedsfører og yter ulike investerings tjenester – som blant annet investeringsrådgivning og porteføljevaltning – må bli pålagt å offentliggjøre all relevant bærekraftsrelatert informasjon.

– Det må komme tydelig frem i den norske lovteksten at finansmarkedsdeltakere og finansrådgivere har et uomtvistelig krav på seg til å offentliggjøre informasjon om hvordan bærekraft er integrert også i investeringsbeslutninger og rådgivningsvirksomhet, sier Jensen.

Å ivareta forbrukernes interesser betyr også mer penger til klimariktige prosjekter

– I arbeidet med å implementere EU-regelverkene i norsk lov er det svært viktig å sikre at regelverket ivaretar forbrukernes interesser – også ut fra et klimaperspektiv. Forordningene kan bidra til finansiering av bærekraftige prosjekter som igjen kan bidra til å begrense temperaturstigning og redusere klimarisiko. Denne store gevinsten for samfunnet er også en gevinst for den enkelte forbruker, sier Jensen.

– Hvis vi ser veldig praktisk på dette – når vil taksonomien og offentliggjøringsforordningen være mest nyttige for forbrukere?

– I første omgang vil merking av fond være det aller viktigste for forbrukere. De fleste har jo andeler i pensjonsfond, og mange ønsker å plassere pengene i grønne fond som bidrar med kapital til for eksempel fossilfrie prosjekter. Mye tydeligere «innholdsfortegnelse» her vil gjøre det enklere for forbruker å velge det de er på jakt etter og vanske-

TEKST

Anne Jortveit
Nestleder i Norsk klimastiftelse

¹ <https://europolov.no/rettsakt/investeringer-risikoer-offentliggjoring-av-opplysninger-om-baerekraft/id-25760>

² <https://europolov.no/rettsakt/klaffiseringsforordningen-for-fremme-av-gronne-investeringer/id-25761>

³ <https://fil.forbrukerradet.no/wp-content/uploads/2021/02/hoeringssvar-fra-forbrukerradet-om-gjennomfoering-av-eu-regelverk-om-baerekraftig-finans.pdf>

⁴ https://www.morganstanley.com/pub/content/dam/msdotcom/infographics/sustainable-investing/Sustainable_Signals_Individual_Investor_White_Paper_Final.pdf

→
– Når forbruker får mer informasjon om hva det er de kan bidra til med å plassere pengene i bærekraftige fond, vil flere velge nettopp det. Det jo også dette som er selve poenget med disse nye forordningene fra EU, sier fagansvarlig for finans i Forbrukerrådet, Jorge B. Jensen

.....
FOTO: JON TRYGVE TOLLEFSEN

ligere for finansforetak å pynte på produktene.

– I Forbrukerrådets hørings svar ber vi om at offentliggjøringsforordningen også må gjelde for produsenter av pensjonsprodukter som forvalter offentlige trygdeordninger. Her er det mye langsiktig kapital, og disse trygdepengene kan også komme til å bli omfattet av EUs regelverk, sier Jensen.

– *Hvor sannsynlig er det at flere velger grønt og bærekraftig om dette er bedre «merket»?*

– Det mener jeg er svært sannsynlig. Når forbruker får mer informasjon om hva det er de kan bidra til ved å plassere pengene i bærekraftige fond, vil flere velge nettopp det. Det er jo også dette som er selve poenget med disse nye forordningene fra EU.

– Vi kan også forvente at unge forbrukere, som gjerne har et tyngre bærekraftsengasjement, kommer til å la dette engasjementet gjenspeiles i sine investeringsvalg, sier Jensen.

– I tillegg kan også tydeligere merking og mer åpenhet rundt hva som er grønt og bærekraftig bidra til å bekjempe forestillingen om at det er mindre lønnsomt å investere i grønne fond enn i andre fond. Jeg får stadig spørsmål om grønne investeringsvalg går på bekostning av fortjenesten. Det er en myte. Morningstar⁵ publiserte i februar 2020 en rapport som konkluderer med at bærekraftige aksjefond som gruppe presterte bedre enn fond som ikke tar hensyn til bærekraftskriterier, slik har det vært de siste årene, sier Jensen.

– *Men også grønne investeringer kan føre til store tap?*

– Ja, selvsagt, men hvis du er eksponert med investeringer i forurensende industrier, så vet du også at det er et massivt politisk press for at denne industrien skal avvikles. Presset kommer ikke bare fra norske politikere, men også overnasjonale

5 <https://www.morningstar.com/articles/1017056/sustainable-equity-funds-outperform-traditional-peers-in-2020>

politiske systemer som vi må forholde oss til. Skal vi bidra til Paris-målene, må det investeres i utslippsfritt og fornybart. Og for å oppnå det innretter EU seg slik at den grønne, utslippsfrie retningen skal få mer kapital fra både det offentlige og det private – og det kommer til å gå raskt, mener Jensen.

– Det sagt så flytter informasjon alene neppe all forbrukeratferd. Det er naivt å tro at alle forbrukere vil være opptatte av all mulig tilgjengelig informasjon om fond. Derfor tenker vi i Forbrukerrådet at det må vurderes å bruke kraftigere lut i tillegg til det som følger av EU-regelverket. Blant annet mener vi at det bør vurderes å skattemotivere sparing i grønne fond fremfor andre typer fond. Historisk har slike grep vist seg å endre folks sparemønstre.

Grønnvasking og boliglån

– Hvilken type «grønnvasking» vil de nye EU-forordningene forebygge?

– Grønne boliglån kan være et eksempel her. Mange norske banker har lansert slike lån, men har manglet en klar standard bak seg, dermed blir det opp til banken hvor «lite» bærekraftig boligen kan være selv med grønne lån.

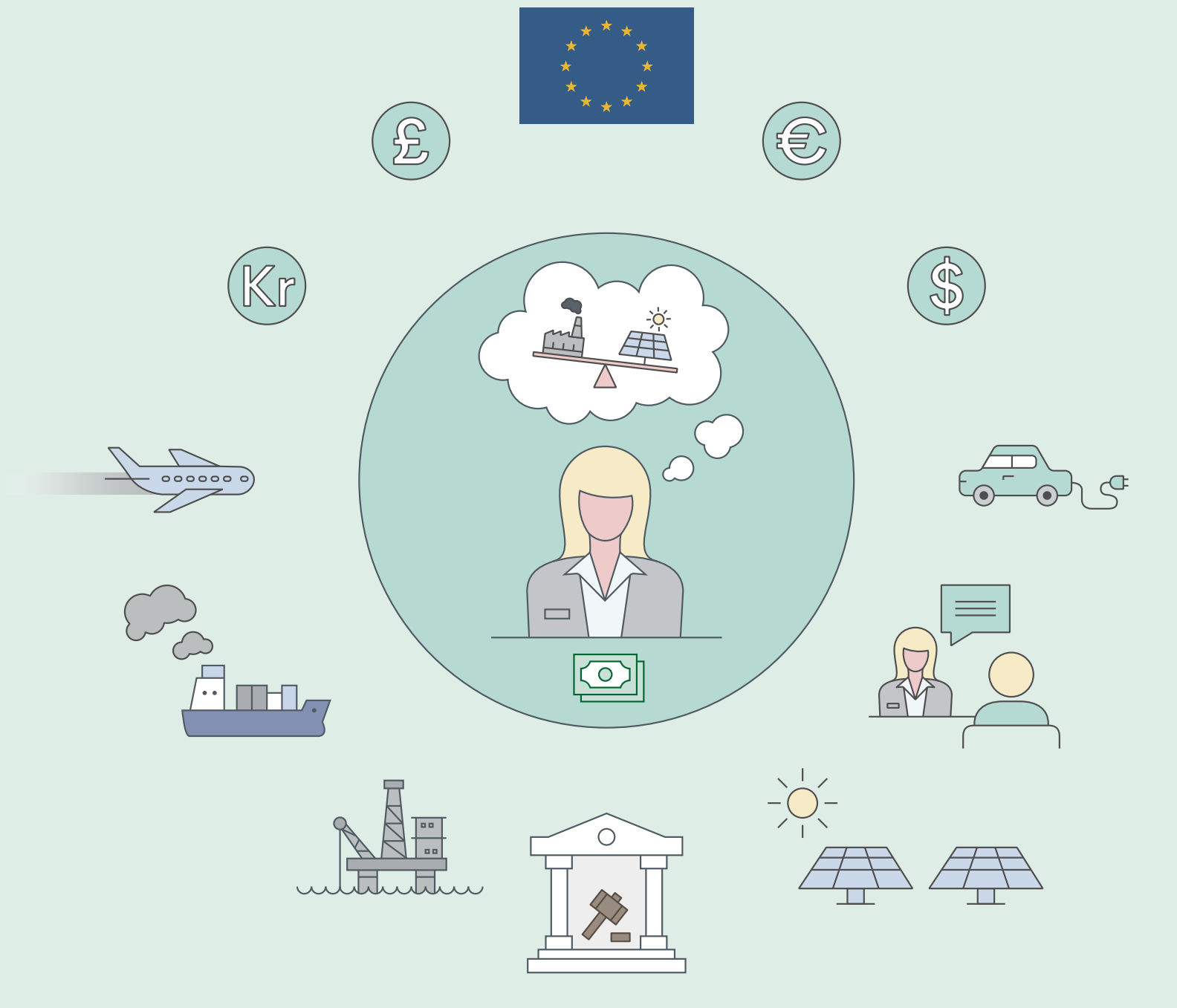
– Jeg er sikker på at reglene i EUs taksonomi vil ha en disiplinerende effekt på hvordan finansinstitusjoner og andre selskaper markedsfører produktene sine. Men det er viktig å ha kraftfulle og kapable tilsynsmyndigheter som er harde i klypa og slår hardt ned på grønnvasking. I vårt hørings svar støtter vi Finanstilsynets vurdering av at de nye reglene initiert av EU forutsetter en bredere og dypere kompetanse på dette feltet enn det tilsynet har per i dag, sier Jensen.

– Gjort riktig vil vi oppnå mye når kravene til bærekraftsinformasjon og -rapportering blir gjort gjeldende i Norge. Viktig informasjon blir tilgjengelig for alle ikke-profesjonelle investorer. I tillegg vil arbeid med bærekraft, etikk og samfunnsansvar bli prioritert og løftet høyere opp i systemene i finansforetakene. Selv om mange banker og forsikrings selskap har kommet et godt stykke de siste årene, gjenstår mye i finansbransjen.

– Forbrukere i Norge er egentlig ganske heldige, fordi vi har finansleverandører som bryr seg om

bærekraft, etikk og samfunnsansvar (ESG), og slik har det vært over lang tid. Vi trenger ikke å dra langt for å finne markeder hvor ESG fortsatt er fremmedartet. Dessuten ser vi også at de kommersielle aktørene i det norske markedet er helt i spissen av det som skjer globalt. Norske forbrukere har altså mulighet til å velge fra øverste hylle, sier Jensen.

– Med det trøkket EU nå legger for dagen vil flere spørsmål melde seg de neste årene, som for eksempel: Vil forsikringsbransjen fortsatt kunne forsikre forurensende virksomhet? Hvor dyrt kan vi gjøre det å få lån til virksomhet som bidrar negativt til Paris-målene? Rene bedrifter vil bli skattefavisert på bekostning av bedrifter som forurenser. Alle disse forholdene vil ha betydning for forbruker, sier Jorge B. Jensen i Forbrukerrådet.

Det er svært sannsynlig at flere vil velge grønt og bærekraftig om dette er bedre «merket», mener Jorge B. Jensen i Forbrukerrådet. – Når forbrukere får mer informasjon om hva det er de kan bidra til ved å plassere pengene i bærekraftige fond, vil flere velge nettopp det. Det er jo også dette som er selve poenget med disse nye forordningene fra EU, sier han. (Illustrasjon: Haltenbanken.)

Det grønne skiftet: Hvordan finansiere den store oppskaleringen?

God pengeflyt til sol- og vindkraft til tross: Til den neste fasen i det globale grønne skiftet trengs det mye mer kapital – og nye finanskonsepter der også staten tar en rolle.

Børsnoteringer av «grønne» selskaper på rekke og rad, stor interesse for å finansiere sol- og vindprosjekter, gjennombrudd for elbilsalget i Europa, Oljefondet åpner pengesekken og kjøper seg inn i sitt første havvindprosjekt. Strømmen av nyheter det siste året skaper inntrykk av at det løsner for alvor med kapital til det globale grønne skiftet.

501 milliarder dollar ble investert i fornybar energi og andre lavkarbonteknologier globalt i 2020, en ny rekord, ifølge analysebyrået BloombergNEF.¹ I 2021 styrer fornybar energi mot nytt toppnivå og nærmer seg investeringsnivået til olje og gass, spår Rystad Energy.²

Men hvis verden virkelig skal klare å avkarbonisere økonomien og nå netto nullutslipp innen 2050, er dette bare begynnelsen, sier ansvarlig redaktør Angus McCrone i BloombergNEF.

– Bare fordi investeringer i fornybar energi har gått bra og utbygging av vind og sol har nådd rekordnivåer, betyr ikke det at mesteparten av jobben er gjort. Mesteparten av jobben er faktisk foran oss, og hvis du ser på områder som elektrifisering av varme, hydrogen og karbonfangst og -lagring, er beløpene som går til det, langt under hva som trengs, sier McCrone til Energi og Klima.

Både McCrone og flere andre eksperter peker på det samme: Et samarbeid mellom privat og offentlig sektor vil bli nødvendig for å klare dette løftet, sammen med en innovativ finanssektor.

– Slikt som å bygge ut hydrogenkapasitet for å overta for gass og kull i industri og oppvarming av bygg, det kommer til å bli vanskelig og vil kreve nye typer finansielle løsninger, nye typer offentlig støtte, sier McCrone.

Kapital til det grønne skiftet

Fra forskningsstadiet via risikokapital til storfinans: Den store omstillingen til en økonomi med netto nullutslipp trenger ulike typer investorer i ulike

faser. En figur fra rapporten «Global Trends in Renewable Energy Investment 2020»³ illustrerer syklusen i utviklingen av teknologier fra ide til storskala bruk, hva slags kapital som trengs og hvem som skal stille opp med den:

TEKST

Olav Anders Øvrebø
Redaktør i Energi og Klima

- **Forskning og utvikling (FoU):** Her kommer pengene fra offentlige forskningsbudsjetter og fra forskningsavdelingene til store selskaper. Innen fornybar energi har pengebruken økt noe de siste årene. Mens det offentlige tidligere bidro med mest, kommer nå over halvparten av pengene fra selskaper. Mest går til forskning på solenergi, fulgt av vindkraft.
- **Risikokapital (venture og aktive eierfond):** Venturekapital til fornybar energi og lagringsteknologi (nye selskaper i tidlig fase) økte kraftig i 2020 etter flere år på lavere nivåer. Kapitalutvidelse fra aktive eierfond (til selskaper som er kommet lenger i utviklingen) hadde også en stor økning.
- **Aksjemarkeder:** Her tok det av i 2020, tross pandemien. 20 milliarder dollar ble hentet inn på verdens børser av selskaper innen fornybar energi og energilagring.
- **Kredittmarkeder:** Utrullingen av mye fornybar energiproduksjon skjer i prosjektselskaper som finansieres ved ulike kredittinstrumenter, som obligasjoner. Banker er gjerne sentrale i slike avtaler.
- **Institusjonelle investorer:** Store «pengebinger» som pensjonsfond går oftest inn som investorer i modne prosjekter, som et ferdig konstruert sol- eller vindkraftanlegg. De sikres dermed langsiktig avkastning, mens selskapene som utviklet prosjektene, kan reinvestere pengene i nye initiativer.

Hvor finnes så de viktigste utfordringene fremover, og hva kan vi vente oss av nye konsepter for å

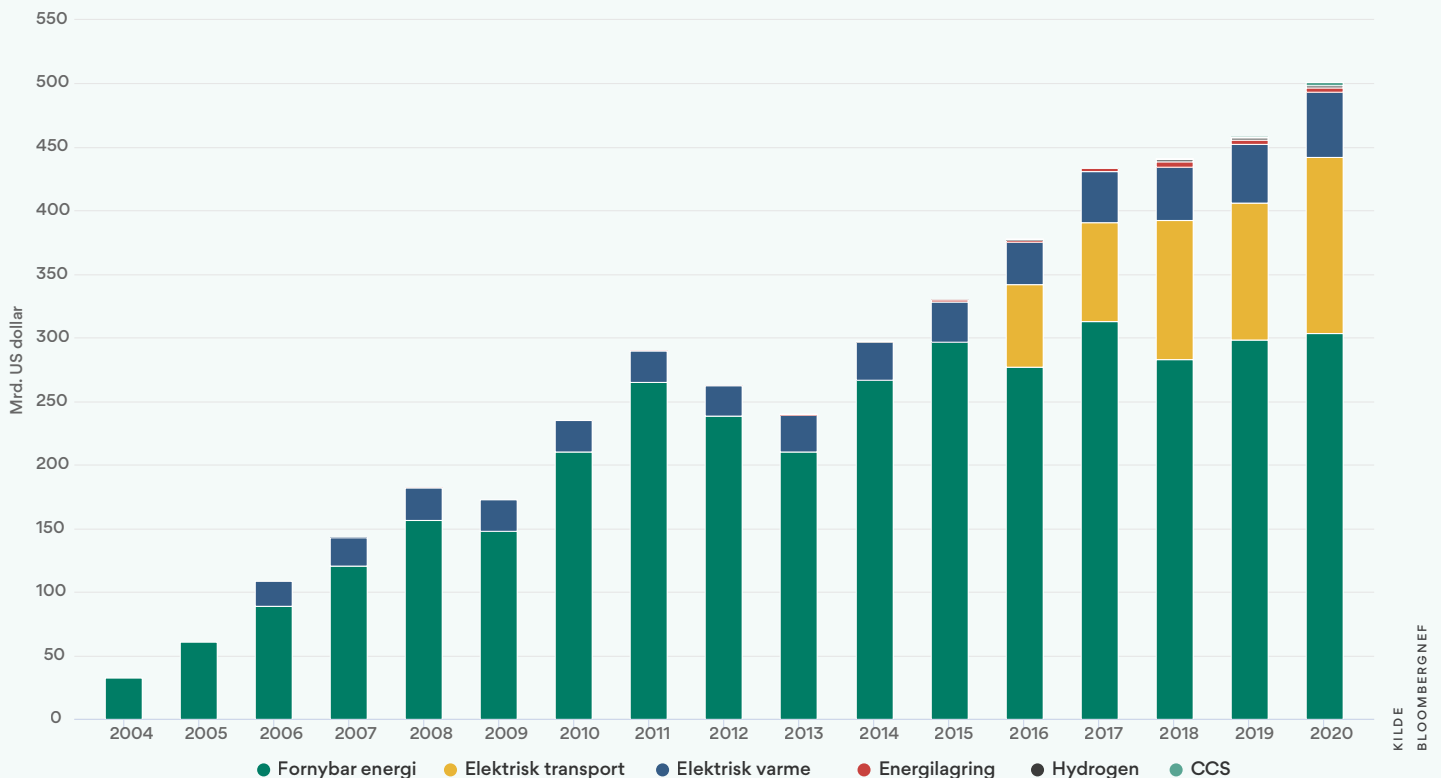
1 <https://energiogklima.no/klimavakten/fornybarinvesteringer/>

2 <https://www.rystadenergy.com/newsevents/news/press-releases/renewables-spending-set-for-new-record-in-2021-luring-service-suppliers-as-oil-and-gas-gap-narrows/>

3 <https://www.fs-unep-centre.org/global-trends-in-renewable-energy-investment-2020/>

Globale investeringer i lavkarbonteknologi i 2020, i milliarder dollar. Tallene inkluderer ikke stor vannkraft, energieffektiviseringstiltak eller industriell bruk av hydrogen. Elektrisk varme er hovedsakelig varmepumper.

KILDE
BLOOMBERGNEF

mobilisere kapital til det grønne skiftet? Ekspertene Energi og Klima har snakket med, peker på noen tendenser og uløste oppgaver.

Gjennom Dødens dal

De største vanskelighetene med finansiering er som regel nær den tidlige fasen, sier Angus McCrone. «Dødens dal» er et velkjent problem for oppstartsselskaper generelt: Nye teknologier utviklet med FoU-støtte viser lovende resultater, men er ikke lønnsomme ennå og trenger mer kapital før de kan ruller ut i større skala ved hjelp av finansiering fra banker og investorer.

– Det er i den perioden hvor de har vært gjennom de tidlige fasene, men ikke er klare for den mer modne fasen, at problemet vanligvis oppstår, sier McCrone.

Administrerende direktør Anne Strømmen Lycke i forskningsstiftelsen Norsar kjenner igjen beskrivelsen fra norske forhold.

– Det finnes penger når du har fått et produkt opp og stå eller når vekstpotensialet er dokumentert. Men før man får det opp, mens det er to ansatte og det kreves et fåtall millioner i året for å bevise konseptet eller teknologien, det er kjempevanskelig, sier Strømmen Lycke, som også er involvert i styrer

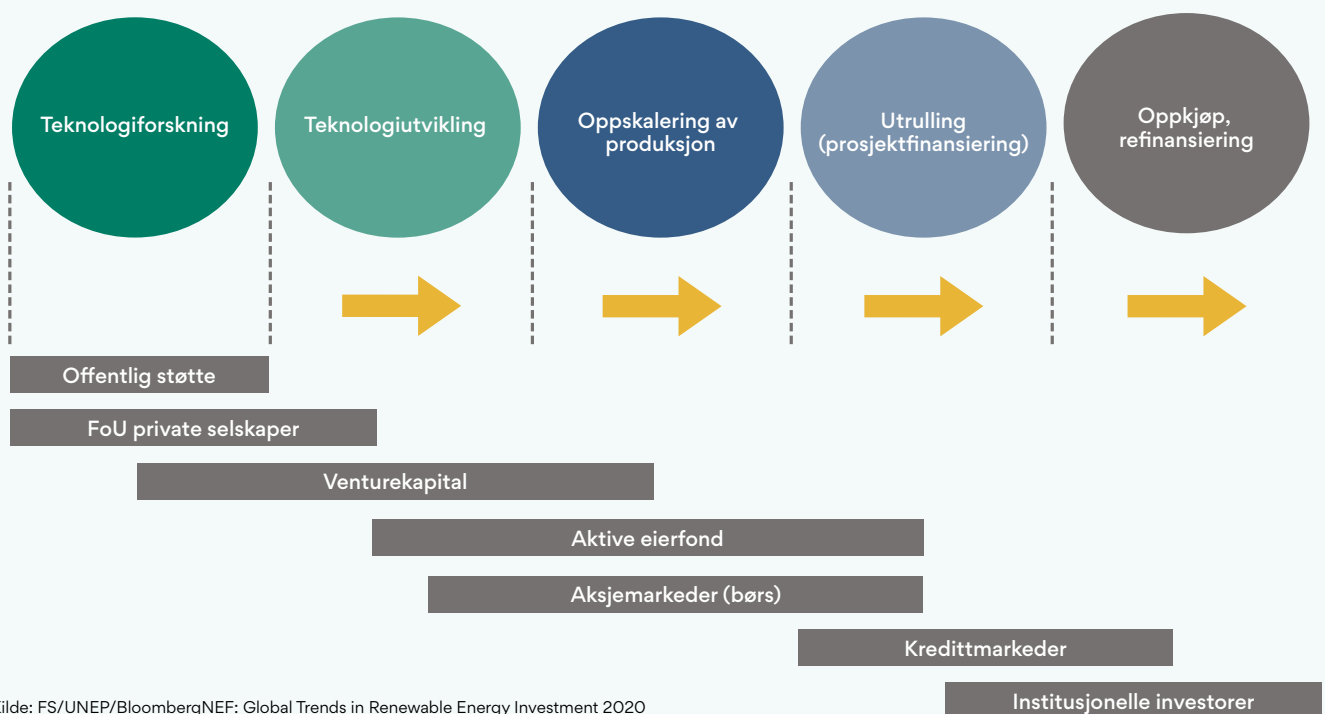
i flere energiselskaper.

Forskningssektoren er kronisk tom for penger, samtidig blir oftest slike selskaper for små for aktive eierfond (private equity), legger hun til. Eierfondene kommer typisk inn med kapital i selskaper som har begynt å vokse, med sikte på å tjene godt når selskapet børsnoteres eller blir kjøpt opp.

Venturekapital – risikokapital i tidlig fase – for å skalere opp ny teknologi trengs det også mer av i Norge, mener Susanne Gløersen leder for klima og bærekraftig finans i forretningsbanken SEB. Typen prosjekter har endret seg, noe som kan åpne opp for flere investorer. For rundt ti år siden dreide det seg mer om investeringer i «hardware», som krevde høye investeringer og langsiktige prosjekter.

– Nå er det mye softwareinvesteringer, som for eksempel software og sensorikk som kan redusere utslipp i bygg eller innenfor landbruket. Eller andre klimaløsninger som vegansk kjøtt, vertikalt landbruk eller disruptive materialer. Det gjør at feltet for hva som er klimaløsninger har blitt bredere. Det gjør det mer tilgjengelig for mange investorer som ikke har kunnet være med på de veldig langsiktige hardwareinvesteringene preget av høy risiko, sier hun.

De ulike fasene og typene kapital i utviklingen av teknologier til det grønne skiftet.

Aksjer til værs

Både børsinvestorer, aktive eierfond og banker er ofte involvert i fasen der teknologier ruller ut i stor skala, som i utbyggingen av sol- og vindkraftprosjekter.

Aksjemarkedenes rolle i finansieringen av lavkarbonteknologiene er blitt viktigere.

– Det er en ekstrem interesse for å investere grønt. Investorer ser at fremtidens selskaper som posisjonerer seg godt, er grønne, sier Gløersen.

Hun peker også på at mange nye fond blir etablert med mandater som forplikter dem til å investere i grønne og bærekraftige selskaper.

En av nyskapingene i aksjemarkedene de siste årene, og en viktig ny kilde til finansiering, har vært børsnoterte fornybarfond, påpeker McCrone.⁴ Dette er fond der ulike unoterte enkeltprosjekter innen for eksempel sol-, vind- og vannkraft markedsføres som én pakke og tilbys til børsinvestorer.

– Slike fond har hentet inn mye penger fra investorer, ofte fordi de er grønne, men i mange tilfeller enda mer fordi de betaler et jevnt utbytte, det kan være for eksempel 5-6 prosent. Det ser attraktivt ut i en tid med lav avkastning på obligasjoner, sier McCrone.

De helt store pengene

Institusjonelle investorer som store pensjonsfond spiller en nøkkelrolle i finansieringen av det grønne skiftet. Aksjemarkedene sluser penger fra blant annet slike investorer til teknologiselskapene, som kan kommersialisere teknologiene og bygge produksjonskapasitet.

De institusjonelle investorene går direkte inn i prosjekter også. I april 2021 kjøpte Oljefondet – Statens pensjonsfond utland – seg inn i unotert (ikke børsnotert) fornybar infrastruktur for første gang med en stor investering i et nederlandsk havvindprosjekt.⁵

En viktig trend de siste årene har nettopp vært at institusjonelle investorer går inn med kapital i enkeltprosjekter, observerer McCrone.

– Penger må resirkuleres, så aktører som institusjonelle investorer har en stor rolle i å kjøpe opp prosjekter. Det gjør det mulig for de originale utviklerne og investorene å få pengene sine tilbake, som de så kan sette i nye prosjekter, sier han.

– Jeg tror flere og flere investorer ønsker å gå inn i unotert fornybar. Det er mange grunner til det, det kan være at rentemarkedet er dårlig, kanskje man har litt lavere forventning til avkastning i

⁴ <https://www.lseg.com/markets-products-and-services/our-markets/london-stock-exchange/investment-funds/renewable-funds>

⁵ <https://e24.no/boers-og-finans/i/Epe8zP/oljefondet-kjoeper-havvindparkandel-for-139-milliarder-kroner>

aksjemarkedet, sier Lars Erik Mangset, fagansvarlig for klima i KLP, en av de store norske institusjonelle investorene.

Pensjonsfond må levere en garantert avkastning, noe som trekker aktørene inn i unoterte investeringer med mulighet for noe høyere avkastning.

– Det kan være lønnsomt, men det hjelper også på grønne investeringsmandater. KLP skal investere 6 milliarder i året i grønne investeringer, og mye av det går til fornybar, sier Mangset.

Stor rift om prosjekter i fornybarmarkedet gjør at KLP går sammen med andre aktører om å utvikle og etablere nye fond. Mangset tror vi vil se nye konsepter på dette feltet.

– Ettersom flere vil inn i markedet og det er stor konkurranse, så kan du få opprettelse av ulike fond, og de fondene vil peile seg inn på ulike nisjer i finansieringslandskapet. Å få ulike spesialfond, som spesialiserer seg på geografier eller hvor i investeringscyklusen du er, tror jeg man vil se mer av, sier han.

Blant institusjonelle investorer utvikles det også samarbeidsmodeller mellom offentlig og privat sektor som kan utløse mer kapital til det grønne skiftet.

Den avgjørende oppskaleringen – og statens rolle

For rundt et tiår siden var det mye bekymring om hvem som skulle finansiere utbyggingen av fornybare energiteknologier, minner Angus McCrone om. På det tidspunktet så det ut til at institusjonelle investorer ikke ville være tungt involvert, og at banker ville begrenses av nye reguleringer etter finanskrisen. Men slik gikk det ikke – faktisk har det vist seg å være mye penger tilgjengelig til etablerte teknologier som vind og sol.

– Banker er veldig interessert i å låne ut, institusjonelle investorer er veldig klare for å kjøpe eierandeler, og mange typer nye fond og redskap er blitt etablert for å gjøre det, sier McCrone.

Utfordringen nå er en annen og mye større: Hvordan finansiere de tunge løftene for å få til avkarbonisering av industri, transport og oppvarming, der teknologier som hydrogen og karbonfangst og -lagring (CCS) er i startfasen? Det er kort tid å gjøre det på når netto nullutslipp i 2050 er målet.

– Alle disse sektorene må tas tak i, og det vil kreve mye mer enn de 500 milliarder dollar vi identifiserer i 2020, sier McCrone.

Noen av delene av netto null-omstillingen vil kreve at myndighetene involverer seg mer.

– Det er mye å jobbe med, og mye ekstra finansiering må komme et sted fra.

Her får McCrone støtte fra norske eksperter Energi og Klima har snakket med. Anne Strømmen Lycke peker på at alle nye fornybarteknologier har trengt fødselshjelp fra staten. Danmark investerte tungt for å løfte frem landbasert vindkraft, Tyskland gjorde det med solenergi og Storbritannia med havvind.

– Jeg tror at den typen løfting kommer, og springer ut av et kombinasjonsbehov: Både fordi man trenger å redusere klimaeffekten av energiforbruket sitt, men også fordi man trenger ny virksomhet og nye arbeidsplasser og strategisk uavhengige posisjoner, sier Strømmen Lycke.

Også Lars Erik Mangset er opptatt av investeringsbehov i teknologier utover fornybar energi. I norsk sammenheng gjelder dette blant annet grønn skipsfart, hydrogeninfrastruktur, ammoniakk, flytende havvind. Her vil spørsmålet om nye finansieringskonsepter melde seg.

– Skal man lykkes med det grønne skiftet, så trengs det kraftig oppskalering også. Det er begrenset hvor lang tid, ideelt sett, du skal bruke på å teste dette, du vil kommersialisere det fort. Der tror jeg også det vil komme et behov for å finne en rolle for de institusjonelle investorene, hvor store deler av kapitalen ligger. Og der tror jeg igjen at nøkkelen vil bli offentlig-private samarbeidskonstellasjoner, sier han.

Shades of green

Hva slags økonomisk virksomhet som regnes som «grønn» eller «bærekraftig», er omstridt. Tema for denne artikkelen er fornybare energiteknologier og andre lavkarbonteknologier som trengs i det grønne skiftet: Elektrifisering av transport og varme, batterier og annen energilagring, karbonfangst og -lagring, hydrogen.

Grønnvasking av fond: Humpete start for EUs nye regler

Hvilke aksjefond er bærekraftige? Nye EU-regler kritiseres for å være uklare og halvferdige, men bransjefolk tror på bedring på sikt: Både selskaper og fond kan vente seg mer detaljerte krav.

Siden mars 2021 har kapitalforvaltere i EU vært underlagt nye krav til rapportering om bærekraft, etter at offentliggjøringsforordningen trådte i kraft. Et av målene med det som i EU-systemet er kjent som SFDR-regelverket, er å hindre grønnvasking – at finansielle produkter fremstår som grønnere enn de i virkeligheten er.

For den som vil investere i aksjefond som tar hensyn til bærekraft i utvalget av selskaper, er det ikke bare lett å orientere seg. Samtidig er dette et sterkt voksende marked – nå vil «alle» være grønne. Det globale markedet for bærekraftige aksjefond var ifølge analysebyrået Morningstar på 3,9 billioner dollar i tredje kvartal i år, ny rekord og en økning på

hele 50 prosent fra kvartalet før. Hovedårsaken til hoppet var nettopp innføringen av de nye EU-reglene.

Reglene gjør det tilsynelatende litt enklere for kunder å skaffe seg oversikt: Nå må forvalterne klassifisere fondene sine under SFDR-forordningens artikkel 8 eller 9:

- Art. 8: Dette er et finansielt produkt som ifølge regelverket «blant andre egenskaper fremmer miljømessige eller sosiale egenskaper eller en kombinasjon av disse egenskapene.»

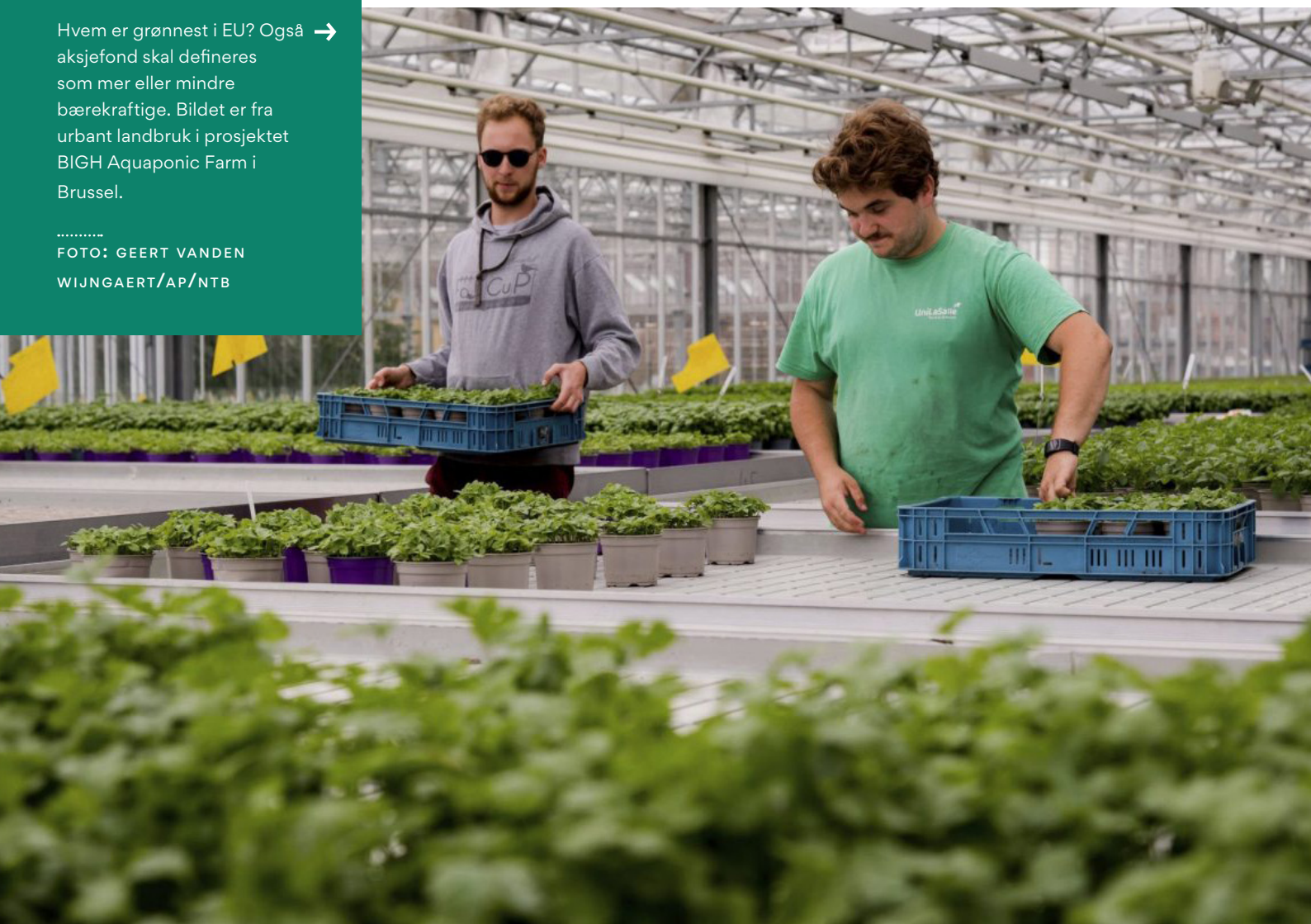

TEKST

Olav Anders Øvrebø
Redaktør i Energi og
Klima

Hvem er grønnest i EU? Også → aksjefond skal defineres som mer eller mindre bærekraftige. Bildet er fra urbant landbruk i prosjektet BIGH Aquaponic Farm i Brussel.

.....
FOTO: GEERT VANDEN
WIJNGAERT/AP/NTB

↑
Direktør Christian Henriksen i
Verdipapirfondenes forening
(VFF)

- Art. 9: Dette er et finansielt produkt som «har bærekraftig investering som mål.»

Bransjeaktører har oversatt disse beskrivelsene til lysegrønt (8) og mørkegrønt (9). Det høres enkelt ut, men problemer har oppstått. Definisjonene er så vage at du ved å investere i et lysegrønt fond fort kan finne ut at du er blitt eier i oljeselskaper, gruvekonglomerater eller tobakksfirmaer, skrev Reuters etter en gjennomgang.¹ Særlig under artikkel 8 havner fond med svært ulikt ambisjonsnivå og investeringsstrategier, konkluderte Bloomberg.²

Åpenhet og dokumentasjon

Direktør Christian Henriksen i Verdipapirfondenes forening (VFF) er kjent med debatten.

– Dette er et regelverk som skal fortelle kundene hvor bærekraftig fondet er og hindre grønnvasking. Samtidig er regelverket enn så lenge på et så overordnet nivå at noen sier at dette har muliggjort at fond som tidligere ikke ville selge seg inn som bærekraftige, nå kan kvittere ut at det er et artikkel 8-fond og sånn sett bidra til grønnvasking – og ikke det motsatte, som er intensjonen, sier Henriksen.

– Men andre sier regelverket fungerer etter intensjonen, for selskapene ansvarliggjøres og må dokumentere hva de gjør, legger han til.

Nettopp dokumentasjon er det sentrale med EU-regelverket, fremhever Bård Bringedal, leder

for aksjeforvaltning i Storebrand.

– Dersom du velger å promotere et produkt som bærekraftig, så må du etterleve ganske omfattende rapportering til kunde. Formålet med dette er at sluttkundene skal få bedre informasjon og gjøre mer informerte valg om hvor en plasserer sine penger med tanke på bærekraft, sier Bringedal.

Det er først og fremst gjennom åpenhet, dokumentasjon og transparens at EU-forordningen vil hjelpe mot grønnvasking, legger Bringedal til.

– Tidligere, uten dette regelverket, så kunne en finansiell aktør nesten hevde hva den ville i form av hva er bærekraftig. Med dette regelverket så kommer det et krav om å dokumentere påstanden, og det er ganske omfattende rapportering som må til dersom du klassifiserer et produkt som 8 eller 9, sier han.

Ikke tenkt som merkeordning – ble det likevel

Fra EUs side er offentliggjøringsforordningen med artikkel 8 og 9 ikke ment som en merkeordning. Men det er akkurat det den nå brukes som. I september begynte fondsplattformen Nordnet³ – etter eget utsagn som første aktør i Norden – å kategorisere aksjefond som lyse- eller mørkegrønne i henhold til klassifiseringen forvalterne selv har gjort av fondene sine.⁴

Spareøkonom Bjørn Erik Sættem i Nordnet mener kundene er tjent med en standardisering av hvor bærekraftig et fond er. Til nå har det vært stort sprik mellom hvordan ulike rangeringer av bærekraft vurderer selskaper og fond.

– Det er veldig enkelt for kunder som vil investere bærekraftig hvis dette blir den nye standarden, og hvis den standarden fungerer slik at ikke omtrent alle fond kan havne i kategori 8, sier Sættem.

– Jeg vil anta at hvis 90 prosent av fondene er enten kategori 8- eller 9-fond, da bør EU kanskje stramme inn definisjonene litt, legger han til.

Bård Bringedal i Storebrand tror denne typen rangering av fond på bakgrunn av offentliggjøringsforordningen er et forbigående fenomen.

– Det er ikke et ratingsystem eller en score på hvor bærekraftig produktet er i seg selv, sier han.

EU-kommisjonen jobber for øvrig parallelt med å utvikle en egen merkeordning kalt Ecolabel for Retail Financial Products.⁵

1 <https://www.reuters.com/business/sustainable-business/fifty-shades-green-eu-sustainable-fund-rules-muddy-waters-2021-08-19/>

2 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-08-09/asset-managers-find-greenwashing-blind-spots-in-eu-regulations?sref=TaHPZ042>

3 <https://www.nordnet.no/blogg/forste-norske-fondsplattform-med-eus-nye-baerekraftskategorisering/>

4 https://www.nordnet.no/market/funds?selectedTab=overview&sortOrder=descending&sortField=fund_raw_sfdr

5 <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/product-groups/432/home>

Gjennom økte krav til dokumentasjon vil EUs regelverk hjelpe mot grønnvasking, sier Bård Bringedal i Storebrand.

.....
FOTO: IRENE S. LUNDE.
CC:BY

sjon, det som fremgår av regnskap, sier Bringedal.

EU er fullt klar over at det skorter på kvalitet og omfang av data om bærekraft, påpeker Bringedal.

– Så har EU sagt at vi er klar over at det mangler data her, men vi har ikke tid til å vente, så gjør så godt dere kan, sier han.

– Farlig å overselge

Analysen Reuters gjorde av praksisen hos et utvalg kapitalforvaltere, viste at noen var mer tilbøyelige til å «merke» fond som bærekraftige enn andre. Bringedal sier markedet har tolket regelverket litt ulikt, og at Storebrand har vært i den konservative enden av tolkningen.

Det er farlig for forvaltere å overselge fond som mer bærekraftige enn det er dekning for, mener Christian Henriksen i VFF.

– Hvis du blir hengt ut som en som grønnvasker, at du lover mer enn du kan holde, er ikke det noe omdømmemessig godt trekk. Vi må tro at selskapene er ansvarlige og gjør det som er riktig. Jeg har ikke noen grunn til å tro at noen prøver å lure seg til noe de ikke kan holde. Det ville jeg tro var en kortsiktig gevinst, det blir litt som å tisse i buksa for å holde seg varm, sier Henriksen.

Et byggverk under oppføring

I januar 2023, et halvt år forsinket, skal EU-kommisjonen legge frem del 2 av offentliggjøringsforordningen, med mer detaljerte regler.

– Mye av det regelverket som har kommet til nå, handler om klassifiseringen, om overordnede prinsipper på hvordan en integrerer bærekraft generelt. Med del 2 kommer vi ned på produktnivå og rapportering på produktnivå, og mer informasjon om hva som dokumenterer påstanden om at produktene er bærekraftige, sier Bringedal.

Enda en del av EU-byggverket for bærekraftig finans regulerer enkeltbedrifters rapportering på bærekraft.⁶ Dette regelverket jobbes det parallelt med, og nye regler ventes å tre i kraft om rundt to år slik at bedrifter første gang rapporterer etter nye standarder for regnskapsåret 2023. Også dette anses som EØS-relevant, og Finansdepartementet har satt i gang en utredning av hvordan reglene kan gjennomføres i Norge.⁷

Forventningen er at grundigere og mer standardisert rapportering fra bedriftene vil gjøre noe med det bransjefolk beskriver som et hovedproblem: Tilgang på gode data om bærekraft.

– Et fond som investerer i x antall aksjeselskaper – for at det fondet skal kunne redegjøre for at aktiviteten er bærekraftig eller ikke, er det fullstendig prisgitt at informasjonen fra de underliggende selskapene er god, standardisert og meningsfull, sier Christian Henriksen i VFF.

– Den dataen vi får fra selskaper som vi investerer i, som går på bærekraft, er bare i barneårene sammenlignet med tradisjonell finansiell informa-

Kategorisering av bærekraftige fond gjør det lettere for fondskundene, sier Bjørn Erik Sættem i Nordnet.

.....
FOTO: JONAS BJÖRKHAG

6 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_1806

7 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utredning-om-barekraftsrapportering/id2876075/>

Klimaendringer vil koste EU nær et halvt oljefond i året

Det må investeres 470 milliarder euro ekstra hvert år, dersom EU skal nå målene om utslippskutt og samtidig gjøre tiltak som motvirker effekten av klimaendringene. Det skriver EU-kommisjonen i en nylig utgitt rapport.

Klimaendringer og andre miljøproblemer er de faktorene som de neste tiårene vil skape de største utfordringene for EU. Klimaendringene vil skje raskere enn tidligere forventet og ha betydning for alt fra geopolitikk til matsikkerhet og migrasjon. Det slår Kommisjonen fast i sin 2021 Strategic Foresight Report.¹

Formålet med rapporten er å gi innspill til de prioriteringer som Kommisjonen skal gjøre ved å rette oppmerksomheten mot trender og viktige utviklingstrekk. Rapportens konklusjoner er i samsvar med det som har vært kommisjonspresident Ursula von der Leyens prioriteringer siden hun overtok i 2019.

I rapporten slås det fast at dersom EU skal nå målet om 55 prosent kutt i klimagassutslippene i 2030² og de andre miljømålene, trengs det ekstra investeringer på 470 milliarder euro i året hvert år. Det tilsvarer svimlende 4700 milliarder kroner. Til sammenligning er det norske oljefondet nå på vel 11 000 milliarder kroner.

Beløpet på 470 milliarder euro inkluderer både tiltak som kutter utslipp, som investeringer i fornybar energi, og innsats for å styrke for eksempel vannforsyning i områder som blir tørrere.

Kommisjonen slår fast at slike investeringer bare er mulig med en massiv mobilisering av privat kapital. Viktig i dette arbeidet blir å løse investeringene i en retning som styrker det grønne skiftet.

De enorme kostnadene for å hindre og reparere klimaendringene overgås av kostnadene ved ikke å gjøre noe eller gjøre for lite. Den europeiske sentralbanken (ECB) la i september 2021 frem en «klima stresstest av økonomien».³ Rapporten understreker at etter hvert som man ikke foretar seg noe for å bremse klimaendringer, vil fysiske hendelser, som brann eller flom, påføre de mest utsatte selskapene store tap.

Her er noen av de øvrige hovedpoengene i 2021

Strategic Foresight Report:

- Klimaendringene fører til økt press på forsyningsikkerhet for mat og vann. Det kommer til å bli økte problemer med vann i sør i EU, men særlig blant EUs naboland på den andre siden av Middelhavet. Dette kan skape konflikter og føre til økt strøm av immigranter.
- Det er ikke slik at løsningen er å flytte jordbruksproduksjonen nordover i takt med klimaendringene. Høyere temperaturer i Nord-Europa kan få mer ekstremvær som følgesvenn.
- Det er en spesielt alarmerende situasjon for biomangfoldet. Økt forurensning, nedbygging av jord, utvinning av naturressurser, nye arter som sprer seg i områder de ikke har vært tidligere, og færre insekter som bestøver planter, er forhold rapporten peker på.
- Det er en tydelig forbindelse mellom klimaendring, tap av biomangfold og nedbryting av miljøet, – og økte helseproblemer. Press på dyrehelse, uvettig bruk av antibiotika, risiko forbundet med biologisk forskning og usunn livsførsel pekes på som grunner som øker risikoen for fremtidige pandemier.
- EU er i liten grad selvforsynt med sjeldne metaller som ikke minst er viktig i alt av digitale apparater og dermed avgjørende for digitaliseringen. Digitaliseringen fremheves som avgjørende for å sikre EUs konkurransekraft, men det advares også mot baksiden av den medaljen. En mengde jobber vil forsvinne. Rapporten peker på at EU må ha en utdannings-, arbeidslivs- og sosialpolitikk for å møte dette.

Du kan lese hele Alf Ole Asks gjennomgang av EU-rapporten på <https://energiogklima.no/nyhet/brussel/klimaendringer-vil-koste-eu-naer-et-halvt-oljefond-i-aret/>

TEKST

Alf Ole Ask
Energi og Klimas
korrespondent i Brussel

1 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/foresight_report_com750_en.pdf

2 <https://energiogklima.no/nyhet/eus-klimapakke-presenteres/>

3 <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op281-05a7735b1c.en.pdf>

Svært få ansatte i finans synes de kan nok til å ta opp klimarisiko og bærekraft med kunder

Bare 16 prosent av ansatte i finans opplever at de har god nok kompetanse til å snakke med kunder om klimarisiko og bærekraft. Men hele 60 prosent er motivert til å jobbe mer med temaene, viser Finansforbundets 2021-kartlegging.

For andre gang stilte Finansforbundet i 2021 spørsmål til sine medlemmer om bærekraft og klimarisiko. Kun 16 prosent mente at de har god nok kompetanse på klimarisiko og bærekraft til å kunne ta opp dette med kundene.

I kartleggingen «Klimarisiko – finans og børs»¹ i regi av Norsk klimastiftelse høsten 2018 svarte 75 prosent av toppledere, mellomledere og bærekraftsansvarlige at de jobbet med å øke ansattes kompetanse på temaene.

Likevel er det altså fremdeles svært få av de ansatte som mener de har god nok kompetanse til å rådgi innen disse emnene. Finansforbundets 2021-undersøkelse viser at 30 prosent eksplisitt uttrykker at de på det tidspunktet undersøkelsen ble foretatt ikke var kvalifisert til å rådgi kunder om bærekraft og klimarisiko.

Flere jobber med kompetanseheving

Resultatene viser likevel en relativt god framgang fra forrige gang kartleggingen ble gjennomført av Finansforbundet i 2019. Dobbelte så mange som i 2019 svarte i 2021 at bedriftene de arbeider i har tatt initiativer for å øke de ansattes kompetanse på ESG (miljø, sosiale forhold og eierstyring) og bærekraft internt. Over 61 prosent oppga i 2021-undersøkelsen at bedriften de jobber i arbeider med å øke ansattes kompetanse på ESG og bærekraft. I 2019 var tallet 37 prosent.

– Samtidig er det overraskende at 27 prosent svarer at de ikke vet. Det kan jo tolkes som at bedriftens eventuelle kompetanseinitiativ på bærekraft og klimarisiko tilbys i deler av, men ikke hele selskapet, sier Nanna Matilda Ringstad, fagansvarlig bærekraft, Finansforbundet.

Hele 60 prosent svarer at de er motivert for å jobbe mer med bærekraft og klimarisiko fremover, men at det altså skorter på tilstrekkelig kompetanse. Finansforbundet organiserer om lag 32 000 ansatte primært i finans og forsikring, og er dermed godt posisjonert til å påvirke hvor kunder plasserer penger og pensjon.

– Det ligger et stort uforløst potensial i å skolere motiverte ansatte i finanssektoren. Disse kan bidra til å styre kapital til lønnsomme prosjekter som tar oss mot nullutslipp og et bærekraftig samfunn. Å ha en slik rolle kan også gi en enda mer meningsfull arbeidshverdag, sier Ringstad.

Finanssektoren med stor påvirkningskraft

Og det er liten tvil om at alle gode krefter må slå seg sammen om det skal bli nok kapital til det grønne skiftet både her til lands, i EU og i resten av verden. Det internasjonale energibyrået (IEA) ga nylig ut rapporten Net Zero by 2050: A Roadmap for the Global Energy Sector.² Der kommer det frem at de årlige investeringene i utslippsfri energi innen 2030 må øke til 5000 milliarder dollar hvert år for å skaffe nok energi til å nå netto nullutslipp. I dag investeres det om lag 2000 milliarder dollar årlig i energiomstillingen. Finanssektoren kan bidra til å kanalisere investeringsmidler i klimariktig og bærekraftig retning. Men svært mye kan også gjøres på det privatøkonomiske planet.

– I en undersøkelse gjennomført av Norstat for Toro i 2020 kom det fram at to tredjedeler av innbyggerne her til lands ønsker å bidra til å redusere vårt klimafotavtrykk. Å redusere sin

TEKST

Anne Jortveit
Nestleder i Norsk klimastiftelse

1 <https://energiogklima.no/nyhet/fra-eksterne-forventninger-til-intern-handling/>

2 <https://www.iea.org/events/net-zero-by-2050-a-roadmap-for-the-global-energy-system>

klimapåvirkning og å bidra til en bærekraftig grønn utvikling kan i høy grad gjøres gjennom forvaltning av små og store penger. Men det er veldig få av oss som er klar over makten som ligger i våre sparepenger. Derfor må ansatte i finans få nok kompetanse til å rådggi kundene og ikke minst avdekke deres bærekraftsprefranser. Dette blir også obligatorisk i EU som en del av gjennomføringen av EUs handlingsplan for bærekraftig finans. Kravet kommer også til Norge om ikke altfor lenge – selv om tidspunktet ikke er klart, sier Ringstad.

– Vi vet også at mange investorer leter etter muligheter for å være med på å finansiere omstillingen til lavutslippssamfunnet. Det har selvsagt først og fremst med lønnsomhet og risiko å gjøre. Men mange ønsker også å bruke sin finansielle situasjon til å påvirke for en bedre verden, sier Ringstad.

Slik kan finansansatte bidra til økt tempo i omstillingen

Finansforbundet la 22. april 2021 fram sin nye rapport Finansnæringen som katalysator for bærekraftig utvikling³, utarbeidet i samarbeid med PWC. Rapporten er delt inn i kapitler for kapitalforvaltning, obligasjonsmarkedet, bank og forsikring. Den inneholder en hel del konkrete forslag til hvilke tiltak og virkemidler finansnæringen kan bruke for å bidra til å øke tempoet i omstillingen til et mer bærekraftig samfunn, for eksempel:

- **Kapitalforvaltning:** Selskap som driver kapitalforvaltning, investeringsrådgivning og corporate finance bør integrere vurdering av bærekraft og klimarisiko i kjernevirksomheten, inkludert i analyse- og due diligence-prosesser, ved prising av selskaper og ved screening i investeringsprosesser.
- **Bank:** Banker kan ved bruk av transaksjonsdata gi opplysninger og råd til kunder om hvordan leve mer bærekraftig, eller for å tilby produkter som passer til deres forbruksmønster med hensyn til bærekraft.
- **Forsikringsbransjen:** Bør utvikle produkter som insentiverer mer bærekraftige valg blant kunder og leverandører. Bør også etablere innkjøpsrutiner som tar hensyn til langsiktig bærekraftig utvikling, inkludert gjenbruk, resirkulering, lokale løsninger etc.
- **Obligasjonsmarkedet:** Aktører som utsteder og tilrettelegger obligasjoner bør ta i bruk internasjonale standarder for bærekraftige obligasjoner

for å bidra til en robust og transparent utvikling og utvidelse av obligasjonsmarkedet. Dette inkluderer å fokusere på nye typer bærekraftsrelaterte investeringer som naturmangfold, hav og marine ressurser, samt sosiale obligasjoner som inkluderer økt arbeidsdeltagelse, helse og utdanning.

– Banker sitter på store mengder transaksjonsdata på kunders forbruksmønster. Brukt på riktig måte og når etiske hensyn er håndtert, kan man fremover tilby skreddersydde råd og utvikle tjenester og produkter som hjelper kundene til å bli mer bærekraftige, sier Ringstad.

– Et eksempel er SMN og Ducky som jobber med å gi en totalvurdering av kundens karbonfotavtrykk i nettbanken. Sammen med Klarna tilbyr Doconomy bedre innsikt rundt forbruksvaner. Å få konkret informasjon om hvor stort klimaavtrykk nettsoppingen din har er en ubehagelig sannhet som gjør forbrukere mer bevisste på om pengene de bruker

3 <https://www.finansforbundet.no/folk-og-fag/forbundsnytt/ny-rapport-om-baerekraft/>

– Svært mange finansansatte er motivert for å øke kompetansen sin på grønn finans og bærekraft, sier forbundsleder i Finansforbundet Vigdis Mathisen

.....
FOTO: FINANSFORBUNDET

bidrar til mer eller mindre bærekraft.

– Privatkunder som skal ha lån til å bygge hus, kan utfordres på materialvalg, energisparende tiltak eller installasjon av fornybare energikilder. For kundene vil det være interessant å få illustrert hvilke besparelser et grønt lån kan gi både for klima og lommeboken ved lavere driftskostnader, sier Ringstad.

Ny lov om bærekraft krever mer kunnskap i det enkelte foretak

Forbundsleder i Finansforbundet, Vigdis Mathisen, oppfordrer lederne i alle landets banker, forsikringsforetak og øvrige finansforetak til å bruke anbefalingene i egne bedrifter.

– Vi har jobbet målrettet og systematisk både med påvirkningsarbeid og kunnskapsformidling de siste årene for at ansatte på alle nivåer i finansnæringen får mer innsikt i grønn finans, ESG-kriteriene og bærekraft. Vi har kommet et stykke, men mye gjenstår. Ledere på den enkelte arbeidsplass kan bidra til å få ytterligere fart på arbeidet og kunn-

skapshevingen. Vår kartlegging viser at svært mange ansatte er motiverte, sier Mathisen.

– Ny lov om bærekraftig finans⁴ krever økt kompetanse for ansatte i finansnæringen. Intensjonene med regelverket er gode og ambisiøse, men implementeringen krever like ambisiøse kompetanseplaner for de ansatte i bransjen. Her har både myndigheter og bransjen et stort ansvar, sier Vigdis Mathisen.

4 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-lov-om-barekraftig-finans/id2857069/>

– Taksonomien krever kompetanseløft for ansatte i finansnæringen

EUs taksonomi betyr at ansatte i finans får en «standard» å forholde seg til, det vil på sikt gjøre jobben enklere for mange finansansatte, mener Nanna Ringstad i Finansforbundet.

– *EUs taksonomi – systemet for å klassifisere bærekraftig økonomisk aktivitet – vil gjøre det mulig for finansbransjen å systematisk vurdere om investeringer er bærekraftig og i tråd med Paris-avtalen. Hva betyr taksonomien i praksis for ansatte i finans?*

– EUs arbeid på dette området er premissgivende og drivende. Selv om det er komplekst og virker overveldende for mange, vil taksonomien etter hvert bidra til større tydelighet gjennom å definere hva som faktisk med rette kan kalles bærekraftig, sier Nanna M. Ringstad, fagansvarlig for bærekraft i Finansforbundet.

– Taksonomien kan ses på som et omstillingsverktøy som må på plass for å nå målene i Paris-avtalen. For de økonomiske aktivitetene – eller næringsaktivitetene – som er inkludert i taksonomien, tydeliggjøres det nå hva som er «godt nok» for at vi skal nå Paris-målene. Med andre ord: Taksonomien

konkretiserer veien mot lavutslippssamfunnet på en måte vi ikke har sett tidligere. I Norge har de fleste bransjer arbeidet med sine egne klimaveikart. Taksonomien er EUs veikart til «netto null».

– Taksonomien er hjørnesteinen i EU-kommisjonens handlingsplan for bærekraftig finans, men likevel bare én del av plattformen. Et annet viktig punkt i handlingsplanen er å innlemme bærekraft i finansiell rådgivning.

– I EU diskuteres det også å trekke dette enda lenger ved at rådgivere skal oppfordre kunder til å ikke plassere penger i såkalte brune investeringer. Det er en interessant og banebrytende ide. Uansett utfall, alt dette vil kreve mer av kundedialogen og en endret rolleforståelse for mange ansatte i finans. Det vil også generere behov for nye rutiner,

TEKST

Anne Jortveit
Nestleder i Norsk klimastiftelse

Nanna Ringstad er fagansvarlig for bærekraft i Finansforbundet. Finansforbundet organiserer 32 000 medlemmer fra om lag 300 bedrifter.

.....
FOTO: FINANSFORBUNDET

systemer og produktutvikling. Å ha grunnleggende bærekraftskompetanse, men også forstå taksonomien og andre relevante EU-regelverk som pålegger visse opplysningsforpliktelser på bla investeringsrådgivere er ikke bare nødvendig for å kunne yte kompetent rådgivning til kundene. Gjennom endringer i Mifid II blir det et i løpet av neste år et krav om å vurdere kundens bærekraftpreferanser ved investeringsrådgivning i EU. Før kravet slår inn her hjemme, må kompetansen være på plass, sier Ringstad.

– Har ansatte innen finans nok kompetanse til å håndtere sidene med taksonomien som blir finansnæringens ansvar?

– La meg heller snu på dette: Det er fortsatt mye som ikke er avklart når det gjelder taksonomien. Stoffet er stort og komplekst. Det tekniske vedlegget alene er på rundt 600 sider og forteller noe om hvor stor vekt EU legger på å skille mellom hvilke aktiviteter som så langt vurderes som grønne og vesentlige bidrag til lavutslippssamfunnet, og hva som vurderes som brunt. Og: Som Andreas Lowzow i Schjødt sier: EU har satt i gang et stort hurtigtog for å øke farten betraktelig, og dette toget kommer ikke til å stoppe.¹ Det er jeg helt enig i. Så snart taksonomien i dens første fase er implementert, vil den etterfølges av en rekke initiativer som både vil utfordre og være til hjelp for mange finansansatte. EU-miljømerking av finansielle produkter er et eksempel på hva det jobbes med nå.

– Omstillingene i kjølvannet av EUs målrettede vei mot et lavutslippssamfunn er «game changing» og reguleringene vil nå bredt. Her har vi som bransje mye å hente på å samarbeide om deler av kompetansehevingen. Oppsummert: Finansnæringen trenger et betydelig kompetanseløft om bærekraft og klimarisiko, og ledere i bransjen gjør lurt i å ta tak i dette raskt, sier Ringstad.

Arbeid med bærekraft krever en mer holistisk tankegang

– Med så mye nytt på trappene må kompetansehevingen gjøres grundig og skikkelig. Jeg tror nøkkelord her er tid, kultur og samarbeid. Det må bygges en forståelse for – og en kultur rundt – hva bærekraft egentlig er. Dette må inkludere en mer holistisk tankegang og tilnærming, både i ledelsen, blant ansatte og i bransjen som helhet, sier Ringstad.

– Alt det som skjer i EU innen bærekraftig finans,

gjør at ledelsen i det enkelte selskap i finanssektoren må ta ansvar for at staben blir bevisstgjort på hvilken rolle de kan ta, hvilken kompetanse de trenger og anledning til å bruke den i sitt daglige arbeid. Bærekraftig finans er allerede definert som kjernekompetanse i finans. Opplæringsansvaret ligger ute i bedriftene. Rådgivere i finanssektoren testes nå for bærekraftkunnskap gjennom de årlige oppdateringene i finansnæringens autorisasjonsordninger, FinAut. Grunnleggende kunnskap om taksonomien er nødvendig og må derfor inkluderes i bedriftsintern opplæring.

– EU har lenge pekt på finansbransjen som en viktig del av løsningen når klimamålene skal nås. Gjennom taksonomien er det blitt enda tydeligere, hvilke tanker gjør du deg om det?

– Slik jeg opplever det, var finans av dem som var først ute med å vurdere klima som både en risiko og en mulighet. Nå er det viktig at nasjonale myndigheter og politikken i mye sterkere grad uttrykker vilje til å satse på finansnæringen som en viktig bidragsyter i den grønne omstillingen, en fremtidig næring og arbeidsplass. Det må synliggjøres gjennom tiltak som stimulerer nytenking, innovasjon, kompetanseutvikling og ikke minst: Forskning på finans, bærekraft og klimarisiko. Det forskes for lite på dette i dag.

– Som ansatt i finans, hva er det beste råd til bedrifter som ikke har tatt signalene som ligger i «netto null» utslipp i 2050 og minst en halvering av klimagassutslippene i 2030?

– Etter å ha fulgt EUs arbeid i flere år, er mitt beste råd: Just do it. Bygg stein for stein. Mye er fortsatt ikke avklart, men det selskapet som venter, blir fort akterutseilt, sier Nanna Ringstad.

¹ <https://energiogklima.no/nyhet/eus-taksonomi-for-baerekraftig-finans-mindre-gronnvasking-mer-klimariktig-kapital/>

Du kan abonnere gratis på våre nyhetsbrev:

#Klimaogfinans: Dette er et nyhetsbrev som handler om klimarisiko og den grønne bølgen i finansmarkedene. Innholdet er laget av Energi og Klima-redaksjonen og sendes ut 10 ganger i året.

#EUklima: Her velger Energi og Klima-redaksjonen ut aktuelle nyheter og analyser om EUs og medlemslandenes klima- og energipolitikk – med særlig søkelys på den grønne given (Green Deal). #EUklima sendes ut en gang i måneden. Ekstrautgaver ved behov.

#Brussel: Alle saker fra Energi og Klimas Brussel-korrespondent Alf Ole Ask. Nyheter og bakgrunn om hvordan EUs energi- og klimapolitikk påvirker norsk politikk, økonomi og næringsliv.

Meld deg på et eller flere nyhetsbrev ved å logge deg inn på <https://energiogklima.no/nyhetsbrevne> eller ved å sende en e-post til: annejortveit@klimastiftelsen.no.

Norsk klimastiftelse
NORGES GRØNNE TANKESMIE